

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Dark turismus

Destinace Osvětim

Bakalářská práce

Autor: Markéta Býmová

Studijní obor: MCR-N

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Jiří Štyrský, CSc.

Hradec Králové

Duben 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 24.4.2015

Markéta Býmová

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PaedDr. Jiřímu Štyrskému, CSc. za metodické vedení práce, za vstřícnost při konzultacích a za cenné rady.

Anotace

Předmětem bakalářské práce je představit pojem dark turismus a destinaci Osvětim jako památku dark turismu. V první části je obecně vysvětlen pojem dark turismus, příčiny vzniku dark turismu a motivace k účasti na temném turismu. Jsou představeny nejvýznamnější památky dark turismu ve světě a popsána celková historie destinace Osvětim. V druhé části práce je vyhodnoceno dotazníkové šetření zaměřeno na respondenty, kteří navštívili muzeum Osvětim, na jejich pocity z návštěvy a názory na destinaci Osvětim. Dále je zanalyzována návštěvnost Osvětimi a nabídka pro návštěvníky. Práce má za cíl prozkoumat autenticitu muzea Osvětim, důsledky komercializace a návštěvnost muzea Osvětim.

Klíčová slova

kulturní turismus, dark turismus, temný turismus, motivace návštěvníků, Osvětim, koncentrační tábor, muzeum

Annotation

Title: Dark tourism

The subject of this bachelor thesis is to introduce the concept of dark tourism and introduce the destination Auschwitz as a memorial of dark tourism. The first part explains generally the concept of dark tourism, causes of origins of dark tourism and motivation to participate in a dark tourism, introduction of the most important monument of dark tourism in the world and introduction of overall history of destination Auschwitz. The second part evaluates questionnaire survey focused on respondents, who visited the museum Auschwitz, and on their feelings and their opinions from their visit. There is also analyzed attendance of the Museum Auschwitz and offer for the visitors. The goal of this thesis is therefore to examine the authenticity of the museum Auschwitz and the implications of commercialization.

Key words

Cultural tourism, dark tourism, motivation visitors, Auschwitz, concentration camp, museum

Obsah

ÚVOD	1
1. LITERÁRNÍ REŠERŠE	2
2. METODIKA A CHARAKTERISTIKA	3
2.1. Metodika.....	3
2.2. Charakteristika	3
3. INFORMAČNÍ MINIMUM	4
3.1. Dark turismus.....	4
3.1.1. Příčiny vzniku dark turismu.....	4
3.1.1.1. Strana poptávky	4
3.1.1.2. Strana nabídky.....	5
3.1.2. Atraktivita dark turismu.....	5
3.2. Nejvýznamnější památky dark turismu	6
3.2.1. Muzeum Anne Frank	7
3.2.2. Ground Zero.....	8
3.2.3. Arlingtonský národní hřbitov	9
3.2.4. Vražedná pole v Kambodži	9
3.2.5. Památník Hirošima.....	10
3.2.6. Hrad Bran.....	11
3.2.7. London Dungeon	11
3.2.8. Pearl Harbor.....	12
3.3. Historie destinace Osvětim.....	13
3.3.1. Počátky města Osvětim	13
3.3.2. Počátky 2. světové války	19
3.3.3. Koncentrační tábor Osvětim	21
3.3.4. Vznik muzea Osvětim	24
4. PRAKTICKÁ ČÁST	25
4.1. Hodnocení destinace Osvětim	25
4.1.1. Vyhodnocení dotazníku	26
4.1.1.1. Otázka č. 1.....	26
4.1.1.2. Otázka č. 2.....	27
4.1.1.3. Otázka č. 3.....	27
4.1.1.4. Otázka č. 4.....	28
4.1.1.5. Otázka č. 5:.....	29
4.1.1.6. Otázka č. 6.....	30
4.1.1.7. Otázka č. 7.....	31

4.1.1.8.	Otázka č. 8.....	32
4.1.1.9.	Otázka č. 9.....	33
4.1.1.10.	Otázka č. 10.....	34
4.1.1.11.	Otázka č. 11.....	35
4.1.1.12.	Otázka č. 12.....	35
4.1.1.13.	Otázka č. 13.....	36
4.1.1.14.	Otázka č. 14.....	37
4.1.1.15.	Otázka č. 15.....	39
4.2.	Aktuálnost destinace Osvětim.....	40
4.2.1.	Návštěvnost destinace Osvětim	40
4.2.2.	Nabídka destinace Osvětim	41
4.3.	Shrnutí	42
ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ.....		44
SEZNAM ZDROJŮ		45
SEZNAM GRAFŮ		48
SEZNAM OBRÁZKŮ		49
SEZNAM SCHÉMAT		50
SEZNAM PŘÍLOH		51

Úvod

Téma dark turismus nebo také používaný výraz temný cestovní ruch se stal v posledních letech velmi etablovanou vědní disciplínou. Mnoho lidí je fascinováno smrtí a utrpením, což byla motivace pro vznik komerčních produktů nabízejících takové pocity.

Téma dark turismus a destinace Osvětim bylo zvoleno autorkou kvůli zájmu o destinaci Osvětim a o téma dark turismus. Autorka se zajímá o poválečné památky a především o koncentrační tábory. Po její návštěvě muzea Osvětim, se v ní vzbudil zájem o danou problematiku. Jak je možné, že o takové pietní místo se zajímá velké množství turistů, když se zde stalo mnoho utrpení. Také chtěla prozkoumat, co vede ostatní návštěvníky k jejich návštěvě a jak vnímají prostředí Osvětimi návštěvníci v současnosti, kdy už místo bylo ovlivněno komercializací. Téma dark turismus je v současnosti často zkoumané, odborníci se přímo neshodují v příčinách vzniku dark turismu a jaká je motivace turistů k návštěvě míst plných utrpení a katastrof, proto je téma dark turismus nebo také temný turismus pro autorku zajímavé.

Bakalářská práce pojednává o dark turismu se zaměřením na destinaci Osvětim. Jejím hlavním cílem je prozkoumat návštěvnost a autenticitu muzea Osvětim, jak prostředí Osvětimi působí na návštěvníky v současnosti, zda turisté pociťují míru komercializace, jak se změnila návštěvnost od otevření muzea. Dále jaké názory mají na propagaci a záměrné zvyšování návštěvnosti pietního místa jako je Osvětim, jaká motivace je vedla k návštěvě. Autorka chce zjistit, zda se stala Osvětim místem masového turismu, kolik návštěvníků místo Osvětim ročně navštíví a zda má množství turistů a komercializace památky vliv na vnímání prostředí Osvětimi při návštěvě.

1. Literární rešerše

Autorka při zpracování využila několika literárních titulů, webových stránek a odborných článků. Nejdůležitějšími tituly, které autorka do své práce použila, byli publikace Lennon John a Malcolm Foley s názvem *Dark tourism - The Attraction of Death and Disaster*.^[18] Kniha pojednává o dark turismu, vysvětluje ukazatele dark turismu, uvádí příklady dark turismu a zabývá se holokaustem včetně koncentračního tábora Osvětim. Autoři se zmiňují o velkém množství míst spojených s utrpením z válek, genocidou a dalšími hrůznými událostmi, které jsou dnes destinacemi cestovního ruchu. Autoři vysvětlují do detailů pojem dark turismus a poukazují na možné důvody, proč turisté navštěvují taková místa. Kniha je první publikace v knižní formě, kde byl použit pojem dark turismus.

Další velmi využitá publikace je od autorů Dworková Debórah a Van Pelt Robert Jan s názvem *Osvětim 1270 až současnost*.^[7] Kniha pojednává o celkové historii města Osvětim. Kniha vysvětluje pojítka Osvětimi s Německem, proč vznikl koncentrační tábor právě v Osvětimi. Dále popisuje děj v koncentračním táboře a jeho postupné budování a na závěr vznik muzea Osvětim. Publikace je velmi přehledným a stručným shrnutím o historii města Osvětim od jeho založení v roce 1270. Tento zdroj byl přínosem autorce do bakalářské práce, především kvůli podrobnému popisu celé historie města Osvětim, před vznikem koncentračního tábora i po vzniku koncentračního tábora.

Dalším klíčovým využitým zdrojem byla webová stránka muzea oschwitz.org.^[4] Na webové stránce jsou poskytnuty informace o historii Osvětimi za doby koncentračního tábora, dále o průběhu budování muzea Osvětim a popis postupného tvoření výstav. Veškeré informace o muzeu Osvětim. Na této stránce jsou také statistické údaje, databáze, články, informace pro návštěvníky, informace týkající se vzdělávání. Webová stránka byla velmi přínosná autorce při zpracování bakalářské práce.

2. Metodika a charakteristika

2.1. Metodika

Pro zpracování první části práce bylo využito několika literárních titulů, odborných knih a také webových stránek. Autorka čerpala z publikací zabývajících se problematikou dark turismu. Dále pro charakteristiku nejvýznamnějších památek dark turismu využila nejvíce oficiálních webových stránek jednotlivých památek. Pro popis historie destinace Osvětim bylo využito nejvíce knižní literatury, potom také některých webových stránek zabývajících se koncentračním táborem Osvětim. Praktická část bakalářské práce je tvořena vyhodnocením dotazníkového šetření zabývajících se autenticitou muzea Osvětim, pocity návštěvníků při návštěvě a jejich názory na problematiku spojenou s komercializací památky. Dotazníky byly podávány prostřednictvím internetu v elektronické podobě a několika respondentům v tištěné podobě. Na internetu bylo využito především sociálních sítí a také emailu. V praktické části je dále provedeno stručné hodnocení oficiálních webových stránek muzea Osvětim a zanalyzována návštěvnost muzea Osvětim.

2.2. Charakteristika

Dark turismus

Podle Kotíková, 2013 [16:79] *„se pod pojmem temný cestovní ruchu nebo temný turismus rozumí cestovní ruch, který zahrnuje cestování mimo místo trvalého bydliště za účelem návštěv míst, atraktivit a aktivit spojených se smrtí, utrpením, neštěstím, strachem nebo smutkem.“*

Podle Lennon, Foley, 2000 [18] jde v temném cestovním ruchu o prezentaci a spotřebu návštěvníky skutečné smrti a památek katastrof. Podle autorů jde o moderní fenomén.

Podle Sharpley, 2009 [22] je dark turismus akt cestování do míst souvisejících se smrtí, utrpením a zdánlivě děsivými místy.

Podle autorky je dark turismus cestování do míst, které návštěvníky fascinují svou tragickou historií a návštěvníky velmi zajímá, jak tyto místa vypadají.

3. Informační minimum

3.1. Dark turismus

Dle dark-tourism.org.uk [5]; Lee, Bendle, Yoon a Kim, 2012 [17]; Winter, 2011 [29] je dark turismus někdy označován jako temný turismus nebo thanaturismus a někdy také griefturismus. Dark turismus je cestování do míst, které jsou spojené s katastrofou, smrtí nebo velmi smutným zážitkem. Temný turismus je stále velmi zkoumanou disciplínou.[5]

3.1.1. Příčiny vzniku dark turismu

Podle Lennon, Foley, 2000 [18] je velmi složité odhalit hlavní lidskou motivaci k cestování po památkách velké tragédie. Je to směs úcty, voyerismu, a snad i vzrušení z toho, že se člověk dostává tak blízko smrti. [18]

3.1.1.1. Strana poptávky

Podle Stone, 2010 [24]; Kotíková, 2013 [16:80], „se na vzniku poptávky po produktech temného cestovního ruchu podílí několik faktorů: uctění památky zesnulých, pocta mrtvým a utrpení, dalším faktorem je vzdělání, poznání, následujícím faktorem je osobní prožitek strachu, ohrožení a nakonec hra a zábava.“ Tyto motivy na účasti temného turismu se navzájem propojují. Často dochází k prolínání temného cestovního ruchu s jinými formami cestovního ruchu například s event turismem nebo s poznávacím a vzdělávacím turismem. [16]

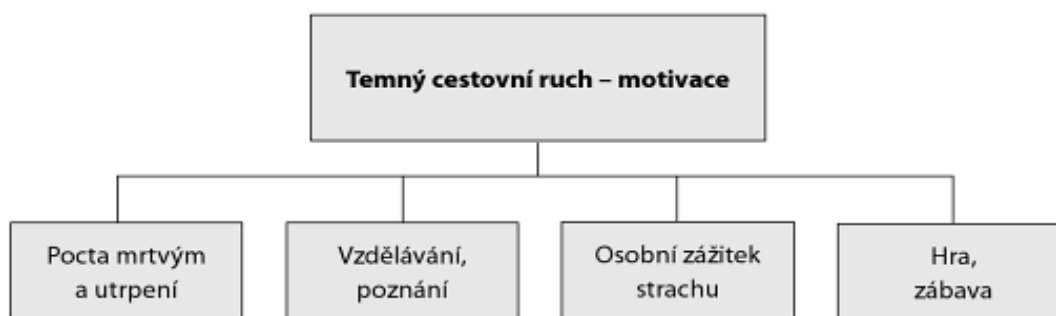

Schéma č. 1: Motivace účasti na temném cestovním ruchu

Zdroj: Stone, 2010 [24]; Kotíková 2013[16]

Dle Stone, 2006 [23]; Sharpley, 2009 [22] jsou v poptávce po jednotlivých typech dark turismu důležité rozdíly. Existují typy aktivit, které jsou dány mírou přítomnosti nebo absence smrti v přímé spojitosti s navštíveným místem. Velmi důležitou roli v poptávce po temném cestovním ruchu hraje, jakou úlohu v určitém místě hraje smrt a utrpení lidí a jak se dané místo stalo atraktivitou temného cestovního ruchu a jak jsou místa využívána například z politických důvodů.[23][22]

3.1.1.2. Strana nabídky

Ze strany nabídky temného turismu jde o vyvolání procítění, pocitu smutku a strachu. Produkty temného cestovního ruchu z hlediska nabídky jsou velmi rozdílné a mohou mít různou intenzitu vyvolaných projevů. Nabídka produktů temného cestovního ruchu je proto velmi široká a těmi, které vyvolávají opravdové pocity smutku, až po ty které jsou zábavními produkty. Temný turismus může být totiž i zdrojem zábavy.[16] Podle Kotíková, 2013 [16:81] *“zejména jsou to události, které se odehrály v době dávno minulé, ztrácejí etický aspekt piety či pokory ve vztahu ke smrti, utrpení a stávají se zdrojem zábavy. “Můžou to být například návštěvy mučireň nebo návštěvy míst, které jsou spojeny s mytologickými postavami jako je například hrabě Drákula. Mohou to být i místa, které uměle vyvolávají pocit strachu. [16]*

3.1.2. Atraktivity dark turismu

Stone, 2010 [24] uvádí sedm stupňů atraktivit dark turismu. Na první místo řadí místa genocidy, které mají sloužit především jako připomínka a v některých případech jako produkt vzdělání. Na těchto místech je připomínána hrůza a katastrofa. V těchto místech se mluví o konkrétních lidech a jejich utrpení. To vše napomáhá ve vnímání politických dějin. Nejvíce se setkáváme s takovými místy v případě holokaustu. Někdy je používán i výraz holokaust turismus. Na další místo jsou řazeny výstavy, které jsou zaměřeny na vzdělání a poznání. Nenacházejí se přímo na místě, na kterých přímo k nějaké hrůzné události došlo. Dalším stupněm jsou místa konfliktů, které se zaměřují na místa válek a bojišť a využívají je k nabídce temného cestovního ruchu. V poslední době dochází k velké komercializaci těchto míst. Dalším stupněm jsou uváděny svatostánky, připomínající osoby nedávno zesnulé, místa nemají velký význam pro cestovní ruch, protože jsou velmi krátkodobého charakteru. Podobný význam mají místa odpočinku, která jsou dalším stupněm atraktivit a jsou to

především hřbitovy. Dalšími stupni jsou žaláře, spojené s věznicemi a soudy a nakonec továrny na temnou zábavu. Továrny na temnou zábavu jsou uměle vytvořené produkty cestovního ruchu, v některých případech však inspirovány tragickými historickými událostmi. [24]

V následujícím obrázku jsou odlišeny druhy nabízených produktů temného turismu v současné době. Jsou rozděleny podle turistických cílů nabízených v oblasti dark turismu.[16]

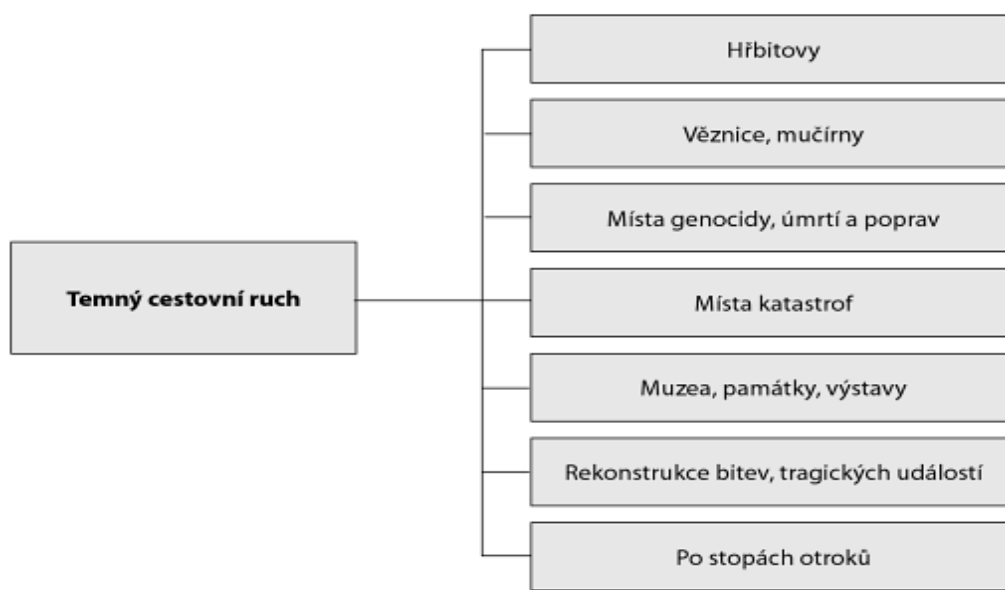

Schéma č. 2: Cíle temného cestovního ruchu
Zdroj: podle Kotíková, 2013 [16]

3.2. Nejvýznamější památky dark turismu

Dle cestovatel.cz. [6] a dark-tourism.org.uk [5] temný turismus přivádí návštěvníky na místa, kde se udála v nedávné nebo v dávné minulosti katastrofa nebo velké neštěstí. Takových míst se nachází ve světě velmi mnoho. Místa s katastrofickou minulostí přiláká každým rokem davy turistů. [6] Dle Lennon, Foley, 2000 [18] má právě smrt a utrpení zvláštní schopnost přitahovat mnoho turistů. Autor Lennon tvrdí [18], že lidskou motivací k návštěvám takovýchto pietních míst je složité odhalit. Je to směs úcty, voyerismu a dokonce i vzrušení, že člověk může být tak blízko

smrti.[18] Podle cestovatel.cz [6] „poměrně rozšířeným rozptýlením pro turisty v rozvojových zemích jsou dnes prohlídky chudinských čtvrtí s průvodcem. Navštívit slumy a poznat opravdový život lidí na samém sociálním dně lze v Brazílii, Mexiku, Jihoafrické republice či Indii. Organizátoři těchto prohlídek se brání nařčení z neetického výdělků tím, že většina z nashromážděných prostředků jde na obnovu slumů, do zdravotnictví či vzdělání místních dětí“. Nejvýznamnější památky dark turismu budou rozvedeny v následujících kapitolách.

3.2.1. Muzeum Anne Frank

Muzeum Anne Frank se nachází v Amsterdamu v domě, kde se ukrývala židovská rodina za 2. světové války. Muzeum vzniklo v roce 1960 a někdy jde o velmi rušné turistické místo. Zpočátku navštívilo muzeum jen několik tisíc návštěvníků ročně, dnes navštíví muzeum přes milion návštěvníků ročně. [2]

Z historie: Otto a Edith Frankovi měli dvě dcery Margot a Annu. Žili společně ve Frankfurtu nad Mohanem. Prvních několik let jsou velmi šťastní, ale přichází velká ekonomická krize v Německu a Hitler se dostává do německé vlády. Otto a Edith Frankovi mají velký strach. V Německu začíná pronásledování židů, proto se rozhodnou utéct a v roce 1933 emigrují do Nizozemska. Otto Frank zakládá podnik v Amsterdamu a rodina se stěhuje do svého nového domu. Rodina se cítí znovu bezpečně a svobodně. Najdou svým dvěma dcerám dobré školky, Otto tvrdě pracuje a jeho žena se stará o domácnost. Ovšem vypukne 2. světová válka a Německo napadne Nizozemsko a rodina je znovu ve velkém nebezpečí. Díky svým přátelům dostává Otto Frank informace o veškerém dění v Německu. Do Nizozemska utíká stále více židů. Když poté Nizozemsko kapitulovalo a přišli Němci, začali velké problémy. Od roku 1937 si rodina budovala úkryt, v zadní části firmy, kde pracoval Otto Frank. Snažili se emigrovat do Velké Británie a do USA ale nezdařilo, proto se potom schovají do úkrytu. Od roku 1942 se rodina schovává v úkrytu, který ale nebyl ještě zcela připraven, nevědí ani, jak dlouho budou muset v tomto úkrytu zůstat. O týden později se k nim přidá další rodina, což je lepší protože si mohou více povídat. Mají ve sklepě ukryté zásoby potravin a snaží se uzpůsobit úkryt, aby zde mohli přežít. Rodina věděla, že alespoň dva roky budou muset zůstat v úkrytu, nebudou moci vycházet ven a budou muset sdílet temnotu a vlhkost z úkrytu a budou mít neustále strach

z odhalení. Museli mít neustále zatažené závěsy, aby je nezahledli sousedé, okna neměli nikdy otevřená a nadýchat čerstvého vzduchu se mohli jen v okénku v podkroví. V roce 1944 jsou prozrazeni, někdo je zradil a nahlásil jejich úkryt. Jsou všichni zatčeni a posláni do koncentračních táborů. Jediný kdo přežil koncentrační tábor, byl Otto Frank. Dcera Anne Frank umřela v roce 1945 ve svých patnácti letech. Nikdy nebylo zjištěno, kdo se stal zrádcem. Dcera Anne Frank si po celou dobu, kdy se schovávali v úkrytu, psala deník o každodenních událostech v úkrytu. Její deník objevila jedna ze zaměstnankyň a po válce ho předala Ottu Frankovi. Tento deník vyšel dva roky po jeho nalezení jako kniha a je přeložen do několika jazyků. Otto Frank se po válce věnuje lidským právům a vzájemnému respektu. [2]

3.2.2. Ground Zero

Ground Zero je upomínka na událost z 11. září 2001, kdy došlo k teroristickému útoku v New Yorku na světové obchodní centrum. Do obchodního centra narazila dopravní letadla, která byla unesena teroristy. Po nárazu následoval výbuch a nakonec se oba mrakodrapy zřítily. Při tomto útoku zemřelo přes tři tisíce lidí. Pomníky dvojčat, tak bylo nazýváno new yorské obchodní centrum, stojí přímo na místě katastrofy, kde se oba dva mrakodrapy zřítily. Termín ground zero znamená místo s největším stupněm poškození při katastrofě. Může to být výbuch bomby, zemětřesení nebo epidemie a další. Dnes je ale s výrazem Ground zero spojováno právě zničené obchodní centrum v New Yorku. Jména všech, kteří zemřeli při útoku, jsou zapsány na památníku. Jde o připomínku mnoho mrtvých lidí a připomenutí největší ztráty na životech amerických záchranářů. Architektem tohoto památníku je Michael Arad. Nachází se zde také muzeum věnované právě památce zesnulých z jedenáctého září. Muzeum slouží pro zkoumání a zohlednění důsledků a příčin události. V muzeu se pomocí multimediálních displejů a archivů vypráví příběh z jedenáctého září. Návštěvníci mají možnost se zde dozvědět o mužích, ženách a dětech, kteří v důsledku katastrofy zahynuli. Od roku 2013 je zde postavena stavba nového mrakodrapu označována jako Freedom Tower. Každý rok památku navštíví miliony turistů. [1]

3.2.3. Arlingtonský národní hřbitov

Arlingtonský národní vojenský hřbitov se nachází v USA ve Virginii ve městě Washington. Hřbitov byl zřízen během americké občanské války, jako armádní hřbitov. Dnes je na hřbitově pohřbeno více jak 300 000 lidí. Je zde pohřbeno mnoho vojáků z národních válek, ale také vojáci z války v Iráku a v Afganistanu. Je to druhý největší hřbitov v USA. Každým rokem je zde stále pořádáno mnoho nových pohřbů. Jedním z nejnavštěvovanějších míst na hřbitově je The Tomb of the Unknown Soldier – hrob neznámého vojína. Hrob stojí na kopci s výhledem na Washington. V roce 1921 schválil kongres pohřeb neidentifikovaného vojáka z první světové války. Hrobka je vyrobena z mramoru těženého v Coloradu a je neustále střežen americkou armádou. Hrob je složený ze sedmi kusů. Každý rok navštíví hřbitov tři miliony návštěvníků. Před vchodem na hřbitov je třeba navštívit uvítací centrum, kde se návštěvník dozví všechny potřebné informace jako mapu, konající se výstavy apod. Na hřbitově je možné vidět již výše zmiňovaný hrob neznámého vojína, dále také pamětní amfiteátr, hrob Johna F. Kennedyho, střídání stráží nebo pamětní arboretum.[3]

Z historie: Hřbitov byl zřízen na pozemku, který měl 1100 akrů. Pozemek patřil generálovi Lee a jeho manželce Mary Ann Washington Lee. Byl založen během občanské války v Americe. Rodina Lee začala mít finanční problémy a kvůli tomu přišla o svůj domov. V roce 1864 koupila pozemek americká vláda ve veřejné dražbě. Poté co zemřela Mary Ann Lee, její syn podal žalobu na vrácení majetku a vyhrál případ u Nejvyššího soudu. Pak prodal celou nemovitost federální vládě. Počet obětí občanské války byl velice vysoký, proto vláda potom vyčlenila 200 akrů pozemků na použití hřbitova. Do konce války zde bylo pohřbeno tisíce členů služby a bývalých otroků. [3]

3.2.4. Vražedná pole v Kambodži

Killing Fields Memorial muzeum bylo založeno Darem Duongem, člověkem, který přežil teror odehrávající se v Kambodži v roce 1975-1979. Všichni členové jeho rodiny byli zabiti v této době a on jediný přežil. Dara chtěl sdílet svůj příběh, aby už se něco takového nemohlo opakovat a zároveň chtěl, aby děti přistěhovalců z Kambodže, kteří žijí v USA, věděly o minulosti. Muzeum se nachází v bývalé věznici S-21 Tuol

Sleng v Phnom Penhu v hlavním městě Kamodži. Ve věznicích se za doby 1975-1979 udály nepředstavitelné věci, které byly prováděny vězňům.[26]

Z historie: Vražednými poli v Kambodži jsou nazývána místa, kde bylo za vlády Rudých Khmérů v letech 1975 – 1979 zabito a v masových hrobech pohřbeno neuvěřitelné množství lidí. Před občanskou válkou žilo v Kambodži 7 miliónů obyvatel a za občanské války jich bylo více jak 1,7 miliónů zabito. Rudí Khmérové byla ultralevicová strana, která po celou dobu vlády uplatňovala proti svému obyvatelstvu vládu brutálního teroru. Pol Pot, což byl hlavní představitel Rudých Khmérů, je někdy označován jako Hitler Kambodže. V průběhu genocidy byla také systematicky vyvražďována inteligence národa. Byly uzavřeny hranice, zrušeny peníze a potlačována instituce rodiny. Byla zavedena pracovní docházka 12 – 16 hodin denně. Byla vysídlena města a lidé byly vystěhováni do vesnických gulagů. Seběmenší prohřešky vůči ideologii byly trestány smrtí. Před brutální smrtí utlučením holemi na vražedných polích byli odsouzenci vězněni a brutálně mučeni ve věznicích. Jednou z nejznámějších je právě věznice S-21, kde se nachází výše zmiňované muzeum jako připomínka nelidského chování Rudých Khmérů. Dříve byla věznice pouhá škola a právě Pol Pot ji obrátil na věznici nebo by se také dalo označit mučírnu. Bylo zde vězněno a mučeno přibližně 14 000 lidí a ti co přežili, jsou počítány jen na desítky. Rudí Khmérové přepisovali výslechy vězňů a také vše důkladně fotografovali a tím vytvořili obrovský archiv fotografií. Každý z přibližně šesti tisíců snímků vypráví šokující příběh, rezignaci, vzdor nebo hrůzu. K fotografiím se řadí také hrůzné fotografie z masových hrobů. Všechny fotografie jsou dnes vystaveny v muzeu.[27][26]

3.2.5. Památník Hirošima

Památník Hirošima se nachází v Japonsku ve městě Hirošima a je od roku 1996 zapsán na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Nazývá se někdy také jako atomový dóm. Hirošimský památník míru je památník pro všechny oběti, které zemřeli v důsledku výbuchu atomové bomby v roce 1945. Atomový dóm byl jedinou postavenou budovou, která po výbuchu zůstala stát. Památník se udržuje pořád ve stejném stavu, v jakém byl před výbuchem, aby připomínal ničivost a škodlivost jaderných zbraní a slouží jako symbol pro světový mír bez nukleárních zbraní.

Z historie: Hirošimský palác navrhl a projektoval český architekt Jan Letzel. Budova byla postavena v roce 1915 a byla pojmenována Hirošimský prefekturální palác. Za války v roce 1942 zahájily Spojené státy tajný program na vyvinutí atomové bomby. Přemýšleli o použití tajné zbraně proti Japonsku. Spojené státy si vybrali cílová města a Hirošima byla za války armádní a průmyslové město. Spojené státy myslely, že atomové bombardování by mohlo přivést konec války. V roce 1945 vybuchla v blízkosti paláce atomová bomba Little boy. Najednou nastal okamžik bílého žáru, silného výbuchu a požár protékal celým městem. Poté jen černý déšť a prchající a zmatené oběti. Za chvíli už vůbec nic a nikdo se nepohyboval, byl to zcela mrtvý prostor. Byla to první atomová zbraň, která byla použita při válce. Tento výbuch měl jen v prvních měsících až 150 000 obětí. Hirošima se stala městem míru k šíření poselství po celém světě, aby už nikdy nedošlo k využití takovéto zbraně.[8]

3.2.6. Hrad Bran

Hrad Bran se nachází v Rumunsku a je známý jako Drákulův hrad. Je jednou z nejslavnějších středověkých památek v zemi a to především zásluhou knihy od Brama Stokera zvanou Drákula.[11]

Z historie: Hrad byl vybudován v roce 1377 německými rytíři. V následujících stoletích měnil své majitele. [9] V 15 století byl jeho vlastníkem princ Vlad Tepes, který se stal údajně vzorem pro román Drákula od spisovatele Stokera. V tomto románu je Drákula nazýván také jako Transylvánský upír. Princ Vlad Tepes byl známý svými krutými tresty.[11] Podle historie však dostal panovník Vlad Tepes přezdívku Drákula jen díky svému otci, který byl člen dračího rytířského řádu. Pro historiky nemá příběh o Drákulovi žádnou hodnotu, ale naopak pro turisty je velkým lákadlem právě na hrad Bran, s kterým je tento příběh spojen.[9]

3.2.7. London Dungeon

London Dungeon je muzeum ve velké Británii. Muzeum bylo založené již v roce 1976. V současnosti bylo rozšířené už do více měst například Hamburg, Amsterdam, Berlín, San Francisco a další. Pro dark turisty je jeho návštěva nezbytná, protože muzeum bylo založeno jako muzeum temné historie. Je zde možno vidět mnoho expozic například zajímavě vyprávějící události Jacka Rozparovače. Dále také

je zde zachycen Soudný den, Velký požár Londýna, Francouzská revoluce, různé mučírny a další atrakce. [19] Příběhy jsou poutavě zpracované a jsou hrány přímo živými herci. Hlavním cílem muzea je, aby člověk odešel se silným zážitkem. Vše je sehráno z pravdivých příběhů a je k tomu vždy přidáno vyprávění. Na cestě muzeem se projíždí mezi zpustošenými domy, ulicemi plnými moru, Muzeum se nezaměřuje pouze na to, aby návštěvníci vše viděli, ale také aby cítili. [28][19]

3.2.8. Pearl Harbor

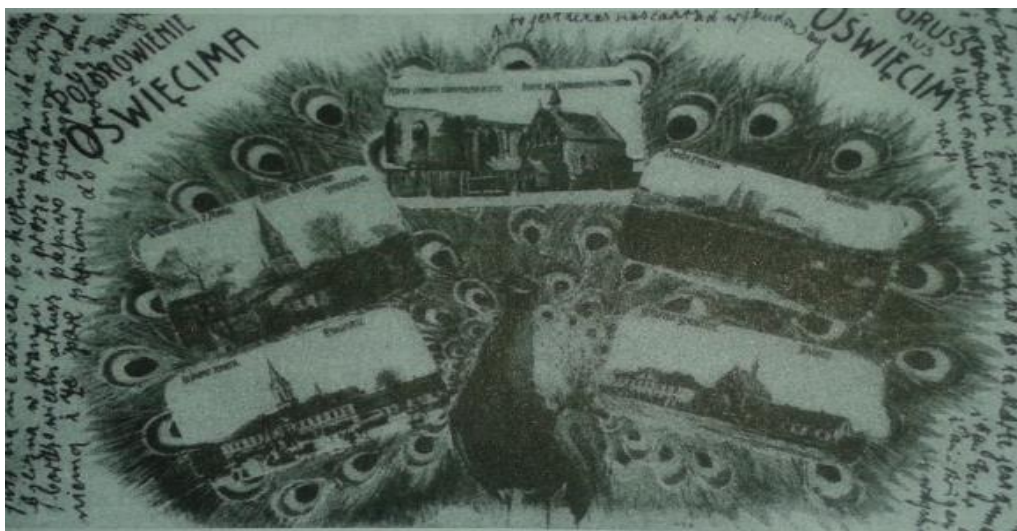
Pearl Harbor se nachází v USA na Havajských ostrovech. Je známý útokem Japonska za druhé světové války na americkou námořní základnu. Útok se stal 7. prosince 1941 a jeho následkem byl vstup USA do druhé světové války. Dnes zde stojí památník, uvnitř kterého jsou napsána všechna jména lidí, kteří při útoku zahynuli. [10]

Z historie: Útok na Pearl Harbor byl uskutečněn 7. prosince 1941. Útok ze strany Japonska měl mnoho příčin, mimo jiné bylo Japonsko zasaženo hospodářskou krizí. Japonsko zasáhla krize z mnoha důvodů. Nejprve se Japonsko snažilo expandovat na sever, neúspěšně, proto se obrátila pozornost na jih. Ze strany USA došlo nejprve k zákazu vývozu železného šrotu do Japonska, potom došlo k zmrazení veškerých japonských aktiv v amerických bankách, k uzavření amerických přístavů pro japonské lodě a nakonec přerušeni dodávek ropy pro Japonsko. Proto Japonsko muselo ustoupit tlaku USA nebo zaútočit. Naplánovalo útok na Pearl Harbor, kde se nacházela základna americké Tichomořské flotily. Tento útok si vyžádal mnoho obětí, zemřelo přibližně 2400 amerických občanů a dalších 867 bylo zraněno. Bylo zničeno mnoho lodí a letadel. Byla potopena loď Arizona, ve které bylo uvězněno mnoho námořníků, kteří zde i zahynuli. Po tomto útoku se USA rozhodla vstoupit do druhé světové války. [10]

3.3. Historie destinace Osvětim

3.3.1. Počátky města Osvětim

Dle Dworková a Van Pelt, 2006 [7:19] „bývala Osvětim obyčejným městem, kde žili obyčejní lidé, kam jezdili turisté obdivovat hrad, kostely, velké středověké tržní náměstí a synagogu.“ V tomto městě se nacházely hotely a také se zde prodávaly pohlednice určené pro turisty.[7]

Obrázek 1: Pohlednice, Osvětim kolem roku 1905

Zdroj: [7] Dworková, Van Pelt, 2006

Na začátku 20. století bylo zde nabízeno mnoho pohlednic s památkami, které se ve městě nacházely. Dnes se na místě prodávají pohlednice s jinou tematikou. Dnes si město Osvětim spojují lidé pouze s koncentračním táborem. Osvětim je jednou z nejnavštěvovanějších destinací v Polsku. Téměř žádný návštěvník už ale v současnosti nenavštíví místní zámek. Město nebylo ale vždy koncentračním táborem, existují souvislosti, proč si Německo zvolilo koncentrační a vyhlazovací tábor právě v Osvětimi. Osvětim je město, které má svou historii. [7]

Město Osvětim bylo založeno ve 13. století v roce 1270 jako tržní osada.[7] Dle Dworková a Van Pelt, 2006, [7:25] „podle nacistických odborníků na německou středověkou kolonizaci osídlovali celou oblast dnešního jižního Švédska, Dánska, Nizozemska a Polska německé kmeny.“ Následně na to byli Němci vyhnáni nájezdy Hunů a poté slovanskými kmeny. Pod správou Slovanů nastal kulturní úpadek a podle

nacionálních socialistů je to důkaz, že Němci mají na toto území právo a doposud jim náleží. Tato tvrzení pouze potvrzovala pozdější nároky Němců.[7] Dle Dworková a Van Pelt 2006 [7:25] „Podle Němců vedlo příštích sedm století pouze ke kulturnímu a ekonomickému zbídačení země, které skončilo ve 13. století, když polská knížata povolala Němce, aby zde založili svá města. Polští vládci si uvědomili, že příchod německých osadníků je klíčem k rozvoji jejich panství.“ Němci se tedy vypravili na východ a začali se usazovat.[7] Dle Dworková a Van Pelt, 2006 [7:28] „v polovině 14. století byly Slezsko, Pomořansko a Východní Prusko zcela germanizovány.“ V této době odpovídaly východní hranice hranicím Německé říše v roce 1937.[15][7] Němci zajisté přispěli velkým dílem k rozvoji území mezi Odrou a Vislou, ale němečtí nacističtí historici zcela přepsali kroniku předešlých událostí. Podle nich byla každá vesnice a město v Polsku dílem Němců. Každá vesnice a město založeno Němci byli podle nich skvostné a vznešené i Osvětim, kde kolem roku 1300 stálo kolem sto domů.[7]

Dle Dworková a Van Pelt, 2006 [7:30] „Osvětim se stala hlavním centrem východní části těšínského knížectví a kníže městu udělil právo skladovat zde olovo a sůl.“ Osvětim měla ve 13. a 14. století významné postavení. Poloha města Osvětim byla velmi výhodná pro obchodníky, nacházela se na obchodní stezce Vídeň – Olomouc – Ostrava – Krakov, takže byla i velmi významná pro hospodářský rozvoj. V roce 1316 došlo k rozdělení těšínského knížectví a Osvětim přešla pod nezávislé vévodství osvětimské. To už Osvětim měla 1300 obyvatel a v přilehlých vesnicích dalších 700. Vévodství si neudrželo svou politickou nezávislost, protože bylo příliš malé a nakonec se Osvětim v roce 1327 připojila k Svaté říši římské.[7]

V tomto období začalo být v Osvětimi stále méně Němců. V roce 1349 zasáhla morová epidemie, která výrazně snížila počet obyvatel v Evropě a měla také za příčinu konec stěhování Němců na východ.[15][7] Polské obyvatelstvo a především rolníci byli zasaženi a mnoho z nich se začalo stěhovat z měst do vesnic, které Němci opustili. [7]

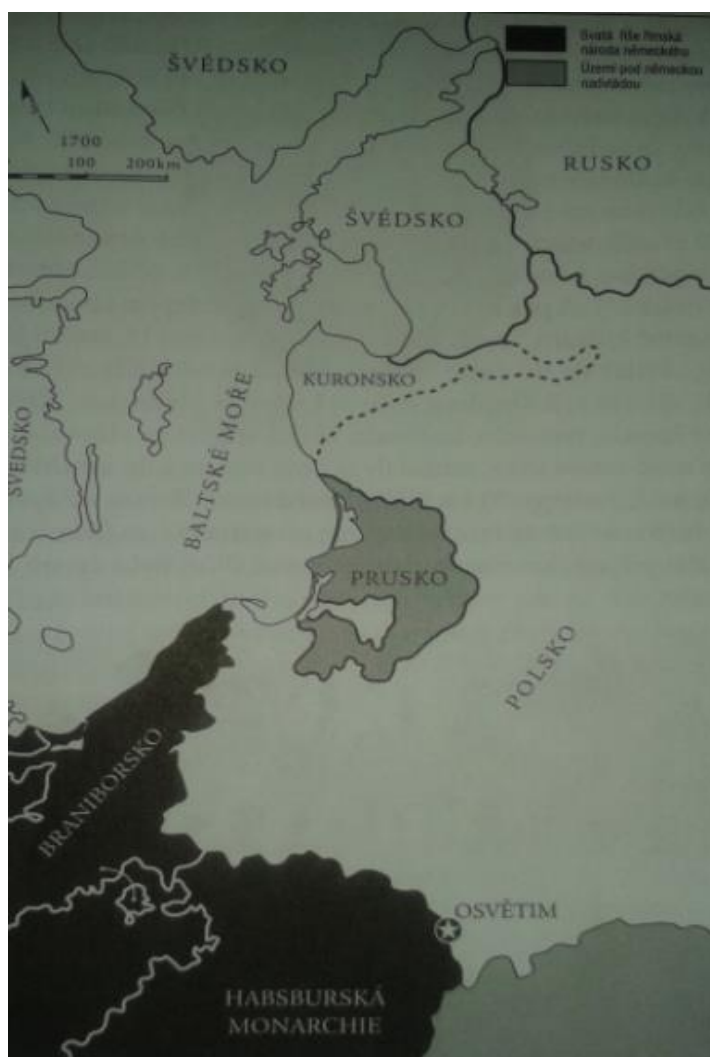

Obrázek 2: Německý východ, rok 1400, Osvětismké knížectví
Zdroj: [7] Dworková, Van Pelt, 2006

Dle Dworková a Van Pelt, 2006 [7:33] „*města byla rovněž polonizována. V Osvětiském vévodství dostala někdejší německá střediska polská jména.*“ Městečka ani vesnice neprosperovali a hospodářsky upadali. Na počátku 15. století se osvětiský vévoda potýkal s mnoho zločiny v kraji, proto se rozhodl jít pod ochranu polského krále Vladislava II. Jagiella, čímž Osvětim nasměrovala svou politickou orientaci na východ. Tato orientace byla stvrzena koupí vévodství polským králem Kazimírem IV v roce 1457. To zapříčinilo odloučení Osvětimi od Horního Slezska a Svaté říše římské a polští šlechtici začali skupovat pozemky a obsazovat správní úřady.[7] Dle Dworková a Van Pelt, 2006 [7:33] „*poté se v roce 1564 osvětiské vévodství přiřlenilo ke krakovské oblasti.*“ V počátku polské vlády se Osvětim rozvíjela. Osvětim byla významným hraničním městem mezi Polskem a Slezskem a rozšířila se o více než pět set domů. V té době se postavila nová radnice, farní i dominikánský kostel a synagoga. V polovině 15. století se v Osvětimi začali usídlvat židé a od té

doby tvořili židé až do roku 1941 většinu populace Osvětimi. Židé přicházeli do Osvětimi na popud polských králů, kteří zde chtěli vytvořit podnikatelskou třídu a také kvůli křížovým výpravám na západě. [7]

Polská situace v Evropě začala být ohrožující a do Polska vtrhl švédský král a v roce 1655 švédové napadli i Osvětim a celé město vypálili. Osvětim se z této rány už nevzpamatovala.[15][7] V 17. století žilo v Osvětimi pouze tři sta obyvatel a nacházelo se zde přibližně dvacet domů. V roce 1772 došlo k rozpadu polského království, které se rozdělilo mezi Rusko, Rakousko a Prusko. [21]

Obrázek 3: Německý východ, rok 1700, Polsko podléhalo cizím vlivům
Zdroj: [7] Dworková, Van Pelt 2006

Podle některých historiků má velkou spojitost s válkou a Osvětím Prusko.[7] Dle Dworková a Van Pelt 2006 [7:39] „Prusko za Osvětim nenese odpovědnost, ale v pruské neochvějně oddanosti režimu, v kultuře militarismu, bezohlednosti a slepém

poslouchání rozkazů spočívá částečně odpověď na otázku, jak mohlo dojít k Osvětimi. V historii německého města Auschwitz, které bylo založeno roku 1270 a ztraceno v roce 1457 a opět získáno v roce 1939, představuje Prusko sice tenké, ale zřetelné pojítko.“ Prusko získávalo v 19. století mnoho území, k nimž patřila i polská menšina.[7] Podle Dworková a Van Pelt, 2006 [7:47] „*kolem roku 1815 žilo pod pruskou nadvládou více než 800 000 Poláků.*“ Území mezi Odrou a Vislou bylo velmi smíšené, jak etnicky tak i kulturně a politicky. V té době se nerozlišoval Němec nebo Polák. V roce 1871 nastalo však sjednocení Německa a tím skončila podpora polské menšiny. Konec rovnosti Němců a Poláků završil, když se Prusko stalo vůdčí silou Německé říše. Prusko se začalo odlišovat jako německý východ, kde polská menšina nemá místo. Prusko začalo s germanizací. Politika, která měla vést k poněmčení polské menšiny, však vedla k národnímu uvědomění ze strany Poláků. Zakládali se společenství a hnutí, která napomáhala pruským Polákům. Rozpor mezi Poláky a Němci vyvrcholil, když Poláci odmítli užívání úředního jazyka němčiny. Prusko se snažilo o osídlování Polska Němci, mnoho jich však odcházelo zpátky na západ, protože vlastníci velkých a rozsáhlých statků nabízeli práci radši polským dělníkům z ruských a rakouských oblastí Polska. Někteří Němci také radši odcházeli za prací do Berlína, kde pro ně bylo více příležitostí. [7]

Dle Dworková a Van Pelt, 2006 [7:55] „*město Osvětim hrálo významnou roli jako pohraniční zastávka, kde se shromažďovali Židé z Haliče i polští zemědělní dělníci před překročením hranice do Německa.*“ Když se Polsko rozpadlo, město Osvětim bylo přiřčeno Rakousku. Osvětim byla střediskem výroby vodky, koňaku a jiných alkoholických nápojů díky nejdůležitějšímu židovskému zaměstnavateli, který si vybudoval výbornou pověst svými nápoji v celém Rakousku Uhersku. Osvětim získávala zisky z produkce alkoholu, ale také díky své dobré poloze se stala jedním z hlavních železničních přechodů pro židovské i nežidovské emigranty. Trasa Osvětim – Katowice byla napojena také na trasu Katowice – Vratislav – Berlín – Hamburk. V 19. století se v Osvětimi páchali podvody na emigrantech. Podvodníci lákali emigranty, aby právě v Osvětimi překročili hranice a využili jejich služeb. Poté emigrantům přikázali se svléknout kvůli dezinfekci, oblečení jim odnesli, prohledali a okradli o veškeré peníze. Důvěřivosti a zaostalosti emigrantů využívalo mnoho lidí v Osvětimi, páchali různé podvody tohoto typu, aby si co nejvíce vydělali peníze. Podvody připravili mnoho emigrantů o jejich našetřené peníze a někteří z nich se

proto ani do Německa nedostali. Podvody se provalily v roce 1889 a byli do nich zapleteni zástupci německých lodních dopravců z Hamburku a Brém, osvětimský policejní náčelník a další. Po zatknutí podvodníků začala mít Osvětim opět pověst legálního a stabilnějšího města.[7] Dle Dworková a Van Pelt 2006 [7:58] „*Osvětim měla ideální polohu pro řízení migrace sezónních pracovníků.*“ V devadesátých letech 19. století došlo k mírnému uvolnění hranic mezi Německem, Ruskem a Rakouskem a proto do Haliče cestovali sezónní pracovníci za prací. Zaměstnavatelé si vždy během zimních měsíců zajišťovali pracovní síly v Rusku a rakouském Polsku na sezónu, která začínala v březnu. Tito zaměstnavatelé nemohli vstoupit do ruského Polska, proto se usadili v pohraničních městech. Na konci zimy vždy přijelo do pohraničních měst tisíce mužů a tisíce žen. Jedním z měst byla Osvětim. Když vypukla první světová válka, postavila se v Osvětimi vesnice tzv. burza pracovních sil.[7]

Dle Dworková a Van Pelt 2006 [7:58] *“Počty sezónních dělníků byly vskutku značné, jak dokazují rozměry celé stavby: dvacet sedm zděných ubytoven pro 3000 lidí, devadesát dřevěných baráků pro dalších 9000 dělníků a budovy pro zajištění služeb pro tuto dočasnou společnost, jako byly kaple, divadlo, nemocnice, pošta, telegraf, policejní stanice a podobně. V roce 1914 žilo v Osvětimi 10 000 obyvatel.”* V roce 1918 byl celý tábor pro dělníky zhotoven a připraven k užití. Po první světové válce byla však překreslena mapa Evropy a Osvětim již nebyla pohraničním městem a proto se zde žádná burza práce nakonec nezřídila. [7][21]

Během první světové války se Německo snažilo získat východ a to i území Polska. V roce 1918, na konci první světové války, byla však uzavřena mírová dohoda a Německo o dobitá území přišla.[21][7] Němci se přes tuto prohru nemohli přenést a hlásali, že vinu zapříčinila revoluce přímo v zázemí Německa. Někteří lidé v Německu chtěli na válku zapomenout a žít v poklidu a míru, ale podle některých tito lidé nebyli praví Němci ani nepředstavovali pravé Německo. [7]

Obrázek 4: Osvětimské hlavní náměstí , rok 1910
Zdroj: [7] Dworková, Van Pelt, 2006

Dle Dworková a Van Pelt, 2006 [7:70] „*to pravé Německo nebylo možné najít na mapě ani v obyčejných lidech, to žilo pouze v srdcích vojáků, veteránů konzervativců a rodičích se nacionálních socialistů.*“ Němci vždy chtěli bojovat o východ a tvrdili, že východ je pro ně nejdůležitější. Když Německo podepsalo mírovou Versaillskou smlouvu, všechna vina se házela na židy. Podle velkého množství Němců a německých vojáků židi byli ti, kteří zradili svou zemi a podporovali podepsání mírové smlouvy. Němci chtěli svá východní území zpátky a dospěli k tomu, že jen další válka jim je získá zpět.[7] Dle Dworková a Van Pelt, 2006 [7:90] „*vláda i obyvatelstvo se shodovaly v názoru, že klíčem k politickému, ekonomickému i vojenskému obrození Německa je znovudobytí Východu.*“

3.3.2. Počátky 2. světové války

Když se Hitler dostal postupem času k vládě, začal se svými záměry. Jeho pravá ruka Himmler mu ve všech jeho záměrech napomáhal. Hitler chtěl vytvořit rasově čistý a fyzicky dokonalý národ. Nejdříve začal u lidí mentálně postižených a zasažených dědičnými nemocemi a pokračoval v omezování uzavření manželství s takovými typy osob. Hitler vydával omezující a příkazující zákony. Začala tzv. Hitlerova rasová hygiena. Vydával nařízení, která se týkala sňatků, lékařské péče,

školních osnov, pracovní služby i mládežnických organizací. Hitler chtěl všechny převychovat. Za tímto účelem začaly vznikat koncentrační tábory. Lidé si mysleli, že koncentrační tábory slouží opravdu spíše jen k převýchově a ne k trestání. Do koncentračních táborů byly zprvu posíláni političtí odpůrci, kteří se měli obrátit k podpoře Hitlerovy nacionálně socialistické společnosti.[7][4] Dle Dworková a Van Pelt 2006 [7:103] „v následujících letech se definice protispolečenských žvlů, které je třeba převychovat v táborech, měnila a rozšiřovala podle momentálních potřeb a cílů vlády.“ Později se lidé odlišovali především podle etnické příslušnosti. Potom byli vězni využíváni pro těžkou práci například v lomech a pro projekty Hitlera. Byla to těžká fyzická práce a díky práci vězňů za minimální náklady.[20][4][7] Hitler začal ovládat veškeré hospodářství jak výrobu, tak i spotřebu. Hitler měl s Německem i se zbytkem Evropy velké plány. Chtěl získat zpátky území, která byla podle něj Německu odebrána. Po celé Evropě žilo mnoho Němců. Německo se nejdříve zmocnilo sudet v Československu a potom začalo okupovat celé Československo. Vzápětí na to vneslo požadavek o připojení Gdaňsku k Německé třetí říši. Polsko odmítlo. Polská vláda následovně zahájila tajnou mobilizaci, protože věděla, že je možné se obávat napadení od Německa. Polští vojáci nebrali hrozbu příliš vážně. Mnoho vojáků bylo posláno do města Osvětim a tam se připravovali na napadení Německem. Vojáci se však domnívali, že hrozba nebude příliš velká, protože Německo je slabé na to, aby je porazilo a k tomu Francie a Británie vyhlásila, že v případě napadení Polska poskytne Polsku veškerou podporu. Poté když Němci vyčerpali všechna mírová jednání o východ, rozhodlo se zaútočit a v roce 1939 bylo napadeno město Osvětim. Osvětim Němci obsadili pod svou vládu relativně rychle a na městě nebyly spáchány žádné velké škody.[7] Později získalo Německo další část Polska a byly vytvořeny nové hranice.[15] Němečtí vojáci pohrdali obyvateli Polska a to především židy. Jejich tvrzení byla, že polští židi jsou plní vši, nepracovití, přenášejí nemoci a špatně se starali o tuto zemi, proto je Polsko celé zdevastované a Němci sem přišli vše zachránit a opravit.[13][20][7] Toho chtěl Hitler docílit tím, že všechnu práci bude dělat židovská síla. Opraví veškeré silnice, vykopou nové kanály, upevní vodní toky a podobně. Hitler prohlásil, že hodlá udělat v Polsku pořádek a to tím, že odliší etnické národy, přesídlí národy a vytvoří mezi nimi zřetelnější hranice.[7] Dle Dworková a Van Pelt 2006 [7:118] „Osvětim se nabízela jako budoucí politické, ekonomické i

kulturní centrum nového Jižního Tyrolska.“ Osvětim se přejmenovala na Auschwitz. Postupem času byli z Osvětimi židi deportováni a zdejší synagoga byla vypálena.

Hitler, Himmler a další stále nevěděli jak se zbavit židů na východě, Němci totiž židy na východě nechtěli. Vymýšleli různé plány, kam deportují veškeré židy, ale všechny jejich plány byly nereálné.[7] Začali se nejprve vytvářet ghetta, kam se židi deportovali, a která byla oddělená zemi pro židovské obyvatelstvo a nežidovské.[4][7] Postupem času už nebylo kam deportovat židy a především polské židy. Proto v roce 1940 jeden vyšší vůdce policie informoval Himmlera o prostorech v Osvětimi a o nedalekém městě Zasol, kde dříve sídlila burza práce a kasárna polské armády. Sdělil Himmlerovi, že by bylo dobré přebudovat tyto prostory na koncentrační tábor a zavřít zde odpůrce, pro jejichž uvěznění už nebylo místo. Německá komise pod vedením důstojníka Rudolfa Hösse navštívila Osvětim, aby si místo mohla důkladně prohlédnout. Koncentrační tábor měl opět fungovat jako burza práce pro deset tisíc vězňů, nyní však nucené práce. Odtud vězni měli být posílání na práci na západ.[7] Tábor se začal plánovat a jeho velitelem byl jmenován Höss.[20]

3.3.3. Koncentrační tábor Osvětim

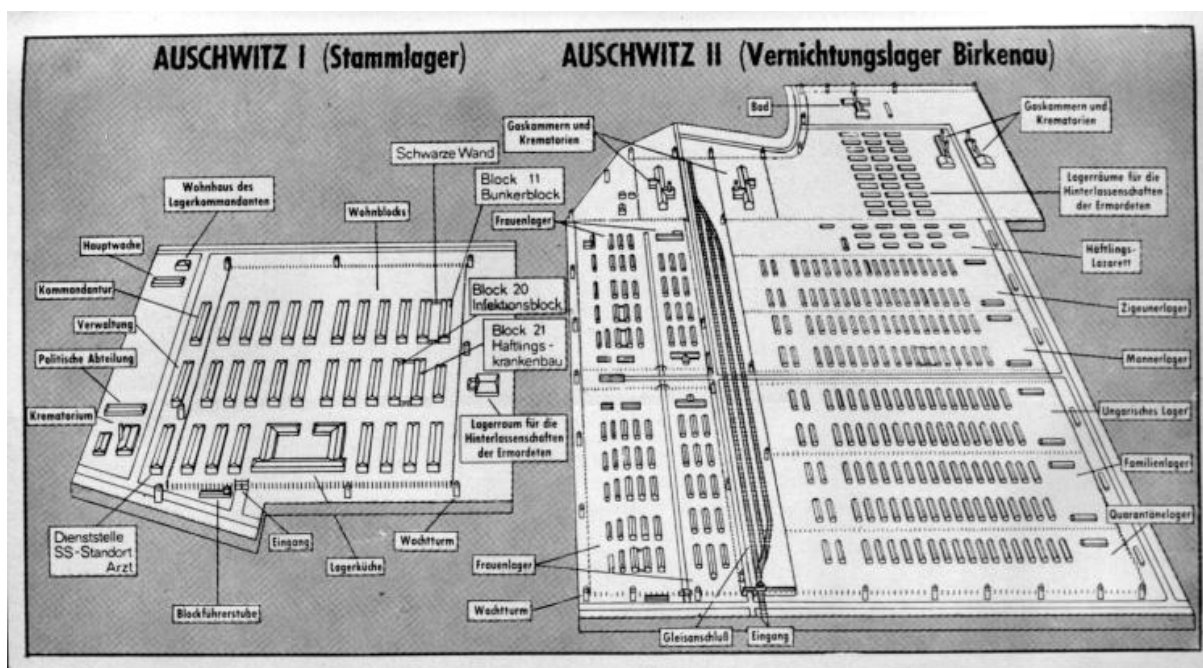
Koncentrační tábor Osvětim byl zřízen 27. dubna 1940. Prvními vězni byli Poláci, kteří do koncentračního tábora byli zavlčeni z politických důvodů. Byli využíváni na otrocké práce. Koncentrační tábor vznikl po vzoru německého tábora Dachau.[20][13] Byl ihned obehnan ostnatými dráty, které byly nabitě elektřinou. Později do koncentračního tábora přijel i doktor Josef Mengele, který zde prováděl lékařské pokusy například na těhotných ženách nebo na dětech, především na dvojčatech. Doktor Mengele byl přezdíván jako „Anděl smrti“.[20]

V roce 1941 byl postaven další komplex, který se nacházel nedaleko kmenového koncentračního tábora. Nesl název Osvětim II – Birkenau. Tábor Birkenau sloužil později spíše jako vyhlazovací tábor. Později v roce 1942 byl zřízen ještě Osvětim III nazývaný Buna Monovice, kde byla zřízena továrna, která využívala na otrockou práci vězně. Celý tábor byl postupem času určen především pro vyvražďování židů. [20][13][4]

Obrázek 5: Osvětim I
Zdroj: [25] stream.cz

Nejdříve byla zřízena plynová komora v Osvětimi I a později se postavili čtyři velké plynové komory v Birkenau, kam byli posíláni všichni židé ze všech nacisty ovládaných zemí. Denně mohlo v komorách být uplynováno přibližně šest tisíc lidí. K usmrcení byl používán cyklon B, který je určen k deratizaci. [20]

Obrázek 6: plánec Osvětim I a Osvětim II
Zdroj: [20] holocaust.cz

Židé a další trestanci byli do Osvětimi transportováni v nákladních vlacích. Osvětim byla železniční křižovatkou, proto měla vhodnou polohu pro Němce, kteří sem mohli židy převážet vlaky ze všech zemí.[7][20] Po příjezdu nákladních vlaků, všechny vyhnali z vagónů, kde je rozdělovali. Děti a lidé neschopní práce posílali rovnou do plynových komor a některé posílali na práci do koncentračního tábora. Lidé, kteří byli posílání rovnou na smrt do plynových komor se museli svléknout a nahnali je do místností, které vypadali jako sprchy, poté je v místnosti zamkli a horními otvory nechali působit cyklon B. Smrt tímto plynem trvala přibližně 15 minut. [20][13]

SZACUNKOWA LICZBA ŻYDÓW, DEPORTOWANYCH DO KL AUSCHWITZ:	
ESTIMATED NUMBER OF JEWS DEPORTED TO AUSCHWITZ:	
430 000	Z WĘGIER / FROM HUNGARY
300 000	Z POLSKI / FROM POLAND
69 000	Z FRANCJI / FROM FRANCE
60 000	Z HOLANDII / FROM THE NETHERLANDS
55 000	Z GRECJI / FROM GREECE
46 000	Z PROTEKTORATU CZECH I MORAW FROM THE PROTECTORATE OF BOHEMIA AND MORAVIA
27 000	ZE SŁOWACJI / FROM SLOVAKIA
25 000	Z BELGII / FROM BELGIUM
23 000	Z AUSTRII I NIEMIEC / FROM AUSTRIA AND GERMANY
10 000	Z JUGOSŁAWII / FROM YUGOSLAVIA
7 500	Z WŁOCH / FROM ITALY
690	Z NORWEGII / FROM NORWAY
ORAZ OKOŁO 34 000 OSÓB NARODOWOŚCI ŻYDOWSKIEJ PRZYWIEZIONYCH Z INNYCH OBOZÓW KONCENTRACYJNYCH. PLUS APPROXIMATELY 34 000 JEWISH INDIVIDUALS TRANSFERRED FROM OTHER CONCENTRATION CAMPS.	

Obrázek 7: Hrubé stavy deportovaných

Zdroj: [14] turistika.cz

Vězni, kteří nebyli posláni přímo do plynových komor, často umírali na vyčerpání prací nebo zemřeli hladem. V Osvětimi bylo zabito přibližně 1,5 milionů lidí.[4][20] Když sovětská armáda začala obsazovat Polsko a blížila se k Osvětimi, Němci se postupně snažili zničit veškeré důkazy o jejich činech. 27. ledna 1945 byl tábor osvobozen sovětskou armádou. V koncentračním táboře zbylo už jen několik tisíc zubožených vyhladovělých vězňů. [20][13]

3.3.4. Vznik muzea Osvětim

Po skončení války v roce 1945 byl na zasedání Národní lidové rady předložen návrh bývalým vězněm Osvětimi Alfredem Fiderkiewiczem o zřízení muzea v bývalém koncentračním táboře Osvětim. V roce 1947 byl tedy schválen návrh na zřízení muzea Osvětim a v červnu v roce 1947 bylo muzeum Osvětim a otevřeno. [4]

4. Praktická část

4.1. Hodnocení destinace Osvětim

14 června roku 1947 bylo přímo na místě bývalého koncentračního tábora otevřeno muzeum Osvětim, v němž se píše [12] „na místě bývalého nacistického tábora se zřizuje na věčné časy Památník utrpení polského národa a příslušníků jiných národů.“ Otevření muzea Osvětim schválilo v dubnu v roce 1946 ministerstvo kultury a umění. Nejdříve byla otevřena výstava, která byla rozdělena do tří částí. První všeobecná část ukazovala příběh vězňů v táboře, následovala část poukazující na válečné konflikty v jednotlivých zemích, jejichž občané byli deportováni do Osvětimi a třetí část informovala o dalších koncentračních táborech. Výstava byla umístěna ve dvanácti blocích hlavního tábora. V současnosti prohlídka zahrnuje návštěvu hlavního tábora Osvětim, kde nacisté otevřeli první koncentrační tábor pro muže a ženy, také se zde uskutečnily první experimenty cyklonem B, při kterých byly zavražděny první masové transporty židů. Probíhaly zde také popravy zastřelením a sídlilo zde centrální vězení pro táborové vězně z celého komplexu. Dále zde byly umístěny veškeré kanceláře SS a úřadoval tady také velitel tábora. Při této prohlídce, která trvá přibližně devadesát minut, si turisté mohou prohlédnout celý tábor Osvětim I. a v jednotlivých budovách se dozví veškeré informace o životě v táboře, o zavražděných a jsou zde vystavené nalezené dokumenty a nalezené zbylé věci po zavražděných při osvobození tábora. Prohlídka v hlavním táboře je obohacena spoustou fotografií a výkladem průvodce. Poté se návštěvníci přesouvají autobusem do Osvětimi II. – Březinky, kde prohlídka trvá stejný čas. V Březince si turisté poslechnou další výklad průvodce a mohou si projít zbylé trosky tábora. Březinka byla za druhé světové války největším vyhlazovacím táborem, před osvobozením byla všechna krematoria srovnána se zemí a dnes mohou návštěvníci vidět pouze ruiny krematorií, dále dřevěné budovy, v kterých vězni žili, nákladní vlak v kterém byli vězni do tábora přiváženi a tábor je obehnan stále ostnatými dráty. Většina tábora Březinka byla zničena před jeho osvobozením, aby nebyly zanechány žádné důkazy o činech nacistů. [4][13][20]

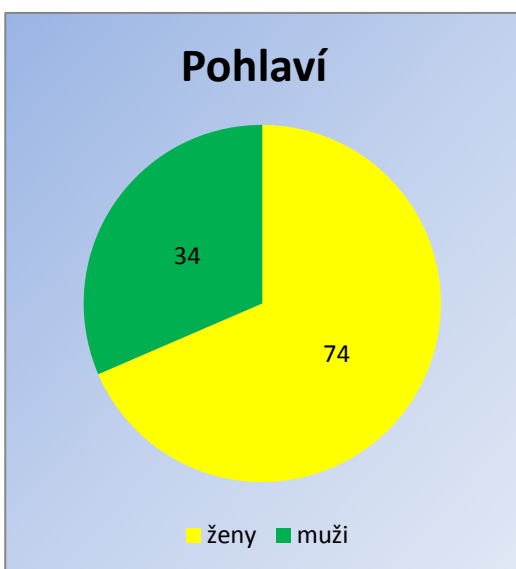
V praktické části se autorka zabývá hodnocením muzea Osvětim. Jak hodnotí muzeum Osvětim dnešní turisté a jak působí v současnosti tábor na návštěvníky. Názory návštěvníků na komercializaci Osvětimi, vnímání prostředí Osvětimi v současnosti. Dále se autorka zabývá návštěvností a nabídkou muzea Osvětim. Autorka se v dotazníkovém šetření dotazovala přibližně stovky respondentů, kteří navštívili muzeum Osvětim. K výzkumu byl použit přednostně internet. Dotazník byl podáván prostřednictvím emailu a sociálních sítí. Dále byly dotazníky podávány několika respondentům v tištěné podobě.

4.1.1. Vyhodnocení dotazníku

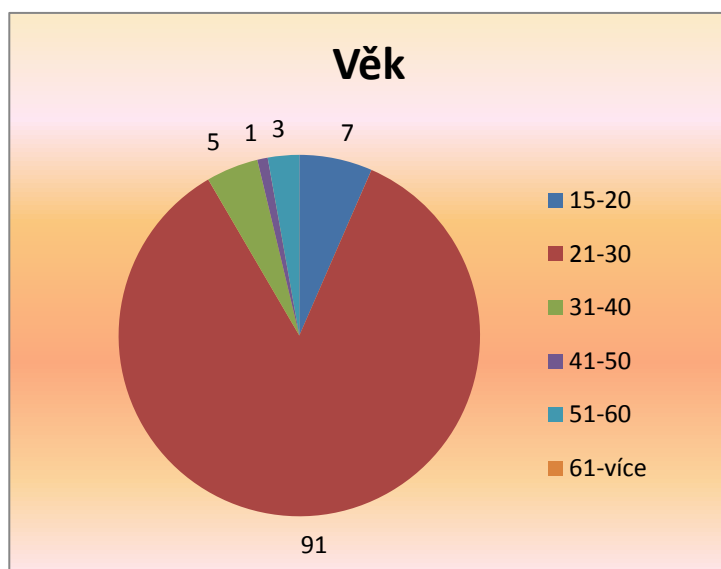
4.1.1.1. Otázka č. 1.

Identifikace

Graf č. 1: Pohlaví

Graf č 2: Věk

Zdroj: vlastní sběr dat

Celkový počet respondentů bylo 108. Ze 108 dotazovaných bylo 74 žen a 34 mužů. 91 dotazovaných bylo ve věku 21 – 30 let, dále 7 ve věku 15 – 20 let a potom bylo 9 dotazovaných starších 31 let.

4.1.1.2. Otázka č. 2.

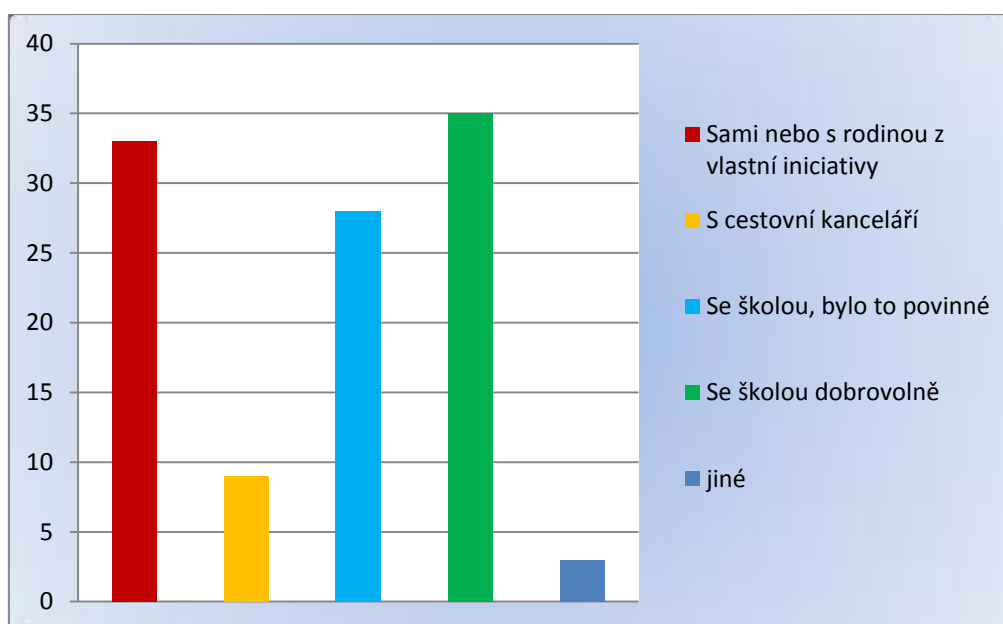
Navštívili jste někdy bývalý koncentrační tábor Osvětim? Pokud Vaše odpověď bude ne, na další otázky už neodpovídejte.

Tato otázka byla položena pro respondenta a pro jeho pochopení čeho se dotazník týká. Pokud jeho odpověď byla ne, další otázky by nebyly pro výzkum potřebné a respondent by nemohl odpovídat, protože otázky jsou směřovány pouze na návštěvu v muzeu Osvětim. Odpověď ne se v několika dotaznících vyskytla, ale tyto dotazníky byly autorkou vyřazeny.

4.1.1.3. Otázka č. 3.

Jak jste do muzea Osvětim cestovali?

Graf č. 3: Způsob cesty do muzea Osvětim

Zdroj: vlastní sběr dat

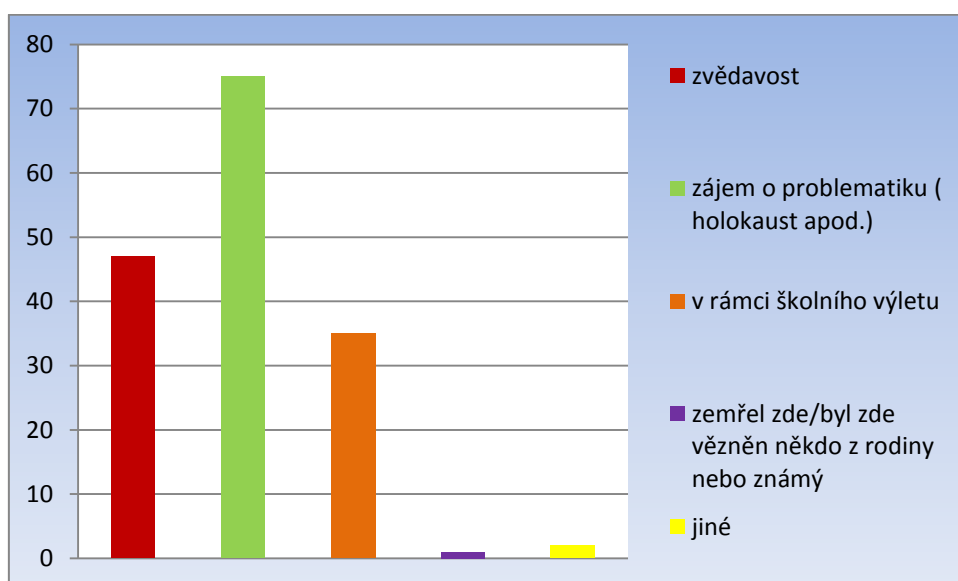
V následující otázce odpovídali respondenti, jak do muzea cestovali. Zda sami s rodinou, s přáteli nebo zda využili služeb cestovní kanceláře. Dále při jejich studiu povinně nebo dobrovolně. Nakonec jestli využili úplně jiných možností. Většina dotazovaných odpověděla, že do muzea cestovala se školou dobrovolně, neměli cestu povinnou. Někteří uvádí, že si zájezd ve škole přímo vyžádali nebo cestovali s jinou školou, která cestu do Osvětimi uspořádala. Ti, kteří odpověděli jiné, zájezd do

Osvětimi například přímo organizovali, další cestovali jako dozor pro studenty. Služeb cestovních kanceláří příliš respondentů nevyužilo. Většina dotazovaných cestovala se školou. Na trhu se ale vyskytuje mnoho cestovních kanceláří a agentur, které nabízejí většinou jednodenní zájezdy do Osvětimi, jsou to například CK2, CA Top cestovatel, CK Bonton, CK Metal nebo CA Student Agency. Tyto zájezdy jsou někdy spojeny i s návštěvou polského města Krakov. Některé cestovní kanceláře a agentury nabízí zájezdy i pro školy, takže odpověď s cestovní kanceláří a se školou je propojena. Při vyhodnocení této odpovědi je zřejmé, že většina cestuje do Osvětimi z vlastní iniciativy, i když je to se školou, přihlásí se dobrovolně, nebo cestují s rodinou a přáteli neorganizovaně. 28 respondentů cestovalo do Osvětimi povinně se školou v rámci vzdělávání.

4.1.1.4. Otázka č. 4.

Co Vás vedlo k této návštěvě?

Graf č. 4: Důvody návštěvy

Zdroj: sběr vlastních dat

Z dotazníkového šetření vyplývá, že Osvětím je navštěvována především z důvodu dozvědět se o holokaustu a o historii koncentračního tábora. Návštěvníci tedy nejčastěji jezdí do Osvětimi za účelem vyšší vzdělanosti o historii druhé světové války a holokaustu. Dalším důvodem je zvědavost. Zvědavost, jak vlastně taková místa vypadají, přiláká mnoho turistů. Odpověď zvědavost označilo 47 respondentů. 35

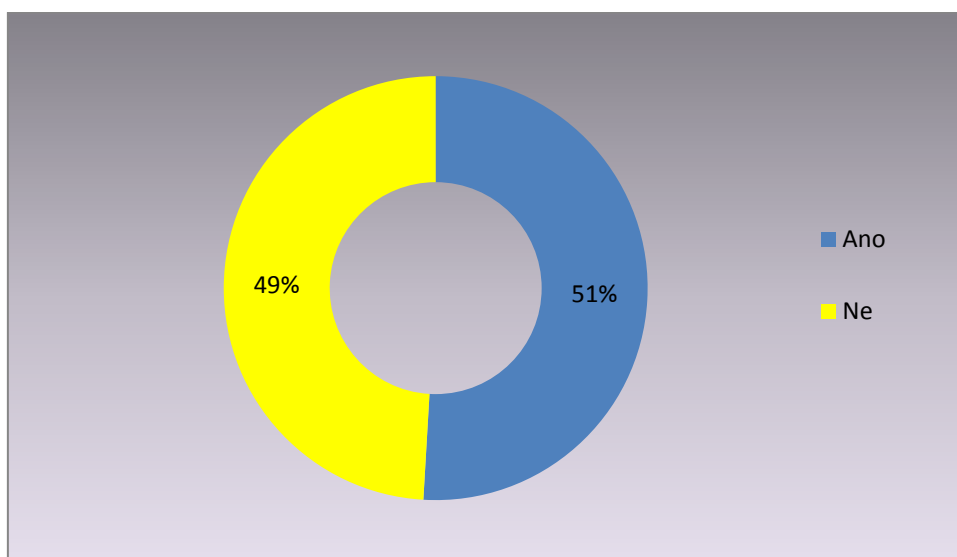
respondentů do Osvětimi cestovalo pouze v rámci školního výletu, neměli žádný jiný určitý důvod k návštěvě. Důvodem návštěvy u jednoho dotazovaného byla také smrt nebo uvěznění v koncentračním táboře někoho z rodiny nebo známého. Respondenti, kteří označili jiné, uvedli například, že Osvětim byla po cestě na jiné místo, proto se zde zastavili a muzeum si prohlédli.

4.1.1.5. Otázka č. 5:

Byla to Vaše první návštěva poválečné památky? Pokud ne uveďte prosím místa, která jste ještě navštívili například jiný koncentrační tábor, Lidice apod.

Rozsah památek dark turismu je velmi široký. Muzeum Osvětim není jedinou památkou dark turismu, po světě se nachází mnoho památek dark turismu a tyto památky se stávají cílem turistů. V České republice jsou nejznámějšími památkami dark turismu Lidice a Terezín. Lidice byla obec, která byla vyhlazena za druhé světové války a dnes na jejím místě stojí památník. Terezín je bývalý koncentrační tábor.

Graf č. 5: První nebo několikátá návštěva poválečné památky

Zdroj: vlastní sběr dat

V této otázce byli odpovědi velmi vyrovnané. Pro polovinu respondentů byla návštěva koncentračního tábora Osvětim, první návštěvou poválečné památky. Druhá polovina respondentů navštívila i jiné poválečné památky. Dotázaní uvádí Ležáky a Lidice nebo památník Hrabyně. Památník Hrabyně se nachází v České republice na

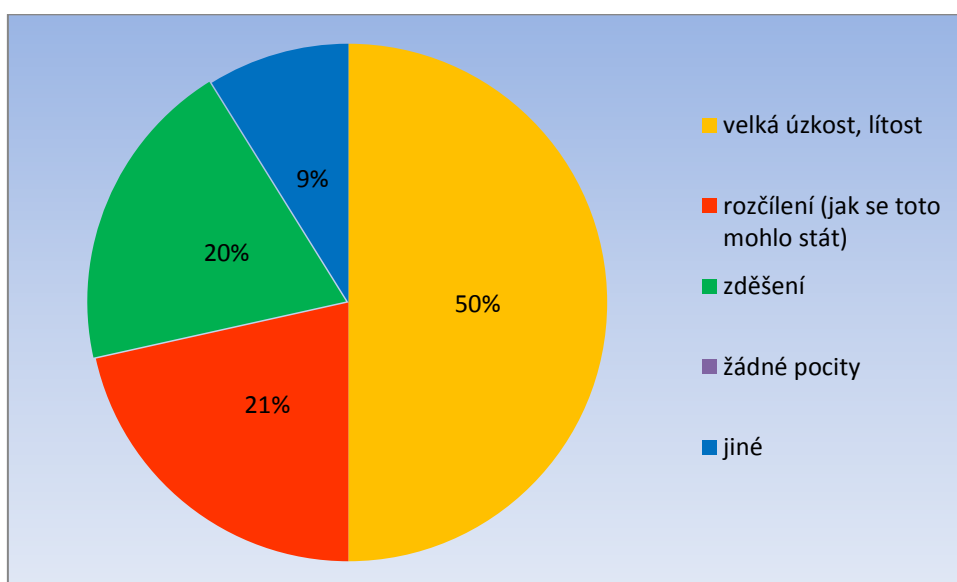
cestě mezi Opavou a Ostravou a jeho přesný název zní Národní památník války. Většina respondentů označující odpověď ne uvádí jako svou další návštěvu bývalý koncentrační tábor Terezín. Dalšími uvedenými a navštívenými bývalými koncentračními tábory jsou Mauthausen a Treblinka. V dotaznících je uvedena také vojenská pevnost Josefov nacházející v České republice. Muzeum Osvětim je jednou z neznámějších a nejnavštěvovanějších památek dark turismu, ale z vyhodnocení otázky vyplývá, že je mnoho dalších památek dark turismu a to především poválečných památek, které jsou navštěvovány.

4.1.1.6. Otázka č. 6.

Jaké pocity jste měl/a při návštěvě Osvětimi?

Při návštěvě pietního místa je velmi důležité, jak místo na člověka působí a jaký z něj má prožitek, ale každé místo působí na každého člověka jinak. Bývalý koncentrační tábor je místo, které je velice emocionální. Osvětim je přírodní muzeum, které bylo ponecháno v původním stavu a je to místo plné smrti a utrpení. Člověk navštěvující muzeum vnímá prostředí rozdílně a jeho pocity při návštěvě jsou jiné. Na pocity má vliv mnoho aspektů kolem něj.

Graf č. 6: Pocity při návštěvě Osvětimi

Zdroj: vlastní sběr dat

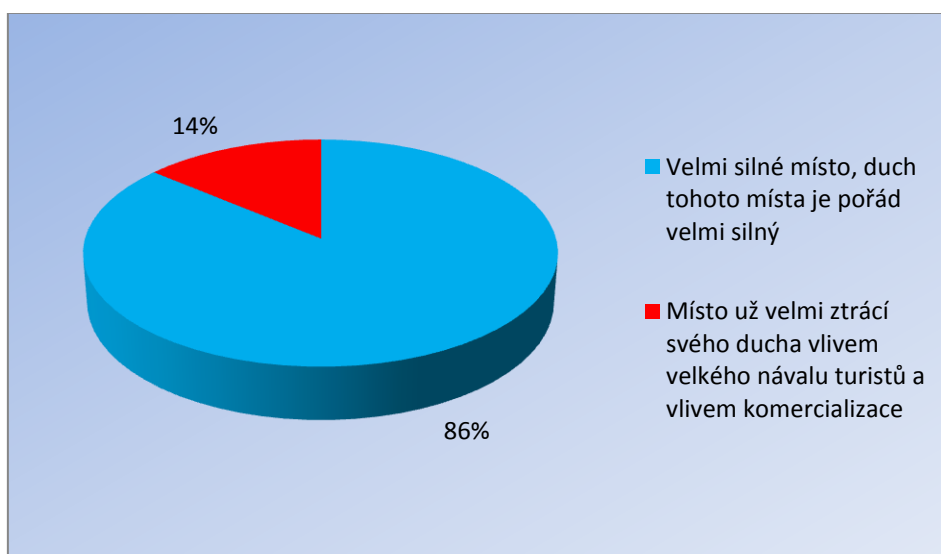
V této otázce většina respondentů označila odpověď pocit velké úzkosti a lítosti. 21% respondentů cítila pocit rozčilení při návštěvě a 20% dotázaných pocit zděšení. Otázka je velice problematická k odpovědi, protože pocity, které člověk může mít při návštěvě místa, se někdy nedají slovy popsat. Z výsledku vyplývá, že většina cítí lítost nad takovou katastrofou. Někteří respondenti popsali v odpovědi jiné, že jejich pocity byly neutrální. Někteří uvedli, že někdy cítili úzkost, ale také radost a úsměv a nečiní jim problém se tomu zasmát. Jiní respondenti uvedli, že přímo u vchodu byla spousta stánků, občerstvení a obchodů a to bylo předmětem jejich zklamání z místa. Muzeum Osvětim je místo, které je kvůli své historii lákadlem pro mnoho turistů a tím je ale i velmi zasaženo komercializací a stává se i zdrojem financí.

4.1.1.7. Otázka č. 7.

Jak na Vás působilo prostředí tohoto místa?

Otázka číslo 7 je velmi společná s otázkou číslo 6. Prostor prostředí místa je velmi důležité pro prožitek návštěvníka. Otázka je velmi důležitá pro výzkum. Každé místo dark turismu má svého ducha, svou autenticitu, které působí na turisty a to je i lákadlem pro návštěvníky. Osvětim je místo, které má velmi silného ducha, ale může se stát, že duch místa se může postupem času a vlivem návalu turistů vytrácet a turisté mohou místo vnímat jinak.

Graf č. 7: Prostor prostředí místa

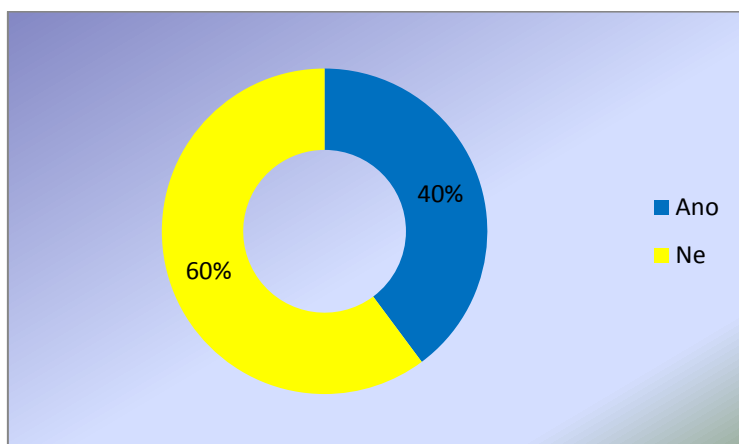
Zdroj: vlastní sběr dat

Většinové procento dotázaných označilo jako svou odpověď, že muzeum Osvětim má stále svého ducha a působí na ně velmi silně. Z grafu vyplývá, že autenticita tohoto místa stále velmi působí na turisty. 14% respondentů však označilo, že Osvětim už velmi ztrácí svého ducha, je to především vlivem komercializace a návaem turistů. Osvětim se stala cílem mnoha turistů a tím se stala cílem i mnoha podnikatelů v cestovním ruchu a proto může být i narušen původní duch místa.

4.1.1.8. Otázka č. 8.

Souhlasíte s prodejem suvenýrů na tomto místě?

Graf č. 8: Prodej suvenýru v muzeu Osvětim

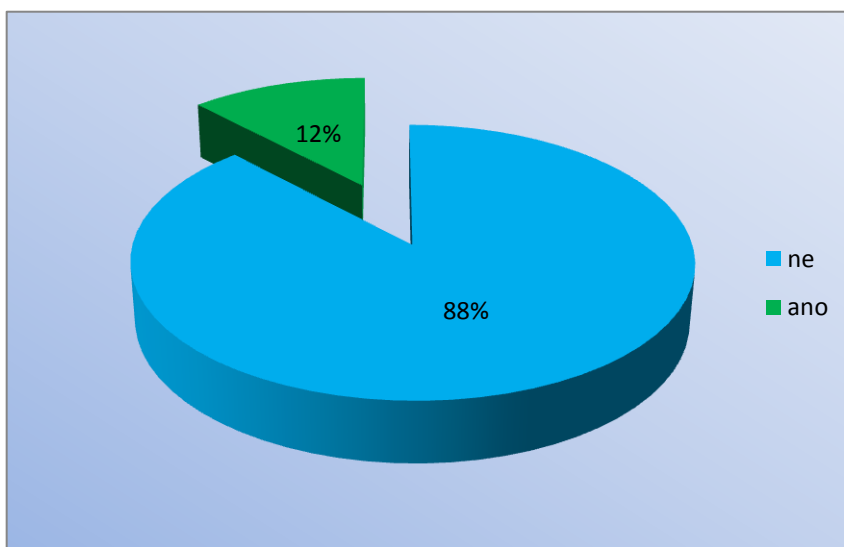
Zdroj: vlastní sběr dat

Na otázku, zda je vhodné prodávat v Osvětimi suvenýry nebo upomínkové předměty, většina respondentů odpověděla Ne. Odpovědi jsou poměrně vyrovnané, větší části se nezdá vhodné prodávat na takovém místě, kde zemřelo spousty lidí hrůznou smrtí, suvenýry, 40% odpovědělo, že by bylo vhodné prodávat zde suvenýry. Otázka je směřována k problému komercializace místa.

4.1.1.9. Otázka č. 9.

Zakoupili jste si zde nějaký suvenýr, pokud ano jaký to byl?

Graf č. 9: Zakoupení suvenýru v muzeu Osvětim

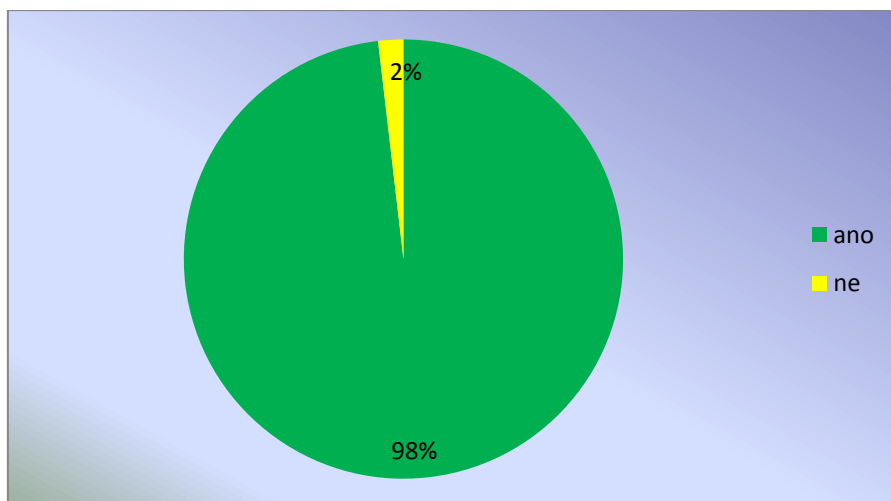
Zdroj: vlastní sběr dat

Na zakoupení suvenýrů v muzeu Osvětim většina respondentů přesně 88% odpověděla ne. Někteří si zde suvenýr zakoupili. Zakoupili si informační brožuru o Osvětimi, různé tiskové publikace, které informují o historii Osvětimi, fotografie z Osvětimi, knihy a také někteří dotázaní zakoupili pohlednice. Muzeum Osvětim je místo, kam jezdí spousta turistů, proto aby se dozvěděli o historii místa, a zajímají se o události, které se na místě staly a potom si zakoupí i knihy, které je o všech událostech mohou ještě více informovat. Nabídka suvenýrů v muzeu Osvětim je dle autorky velmi rozsáhlá.

4.1.1.10. Otázka č. 10.

Myslíte, že je vhodné účelně navštěvovat tyto místa a to místa tragédie a velkého neštěstí?

Graf č. 10: Souhlas a nesouhlas s účelnou návštěvou pietních míst

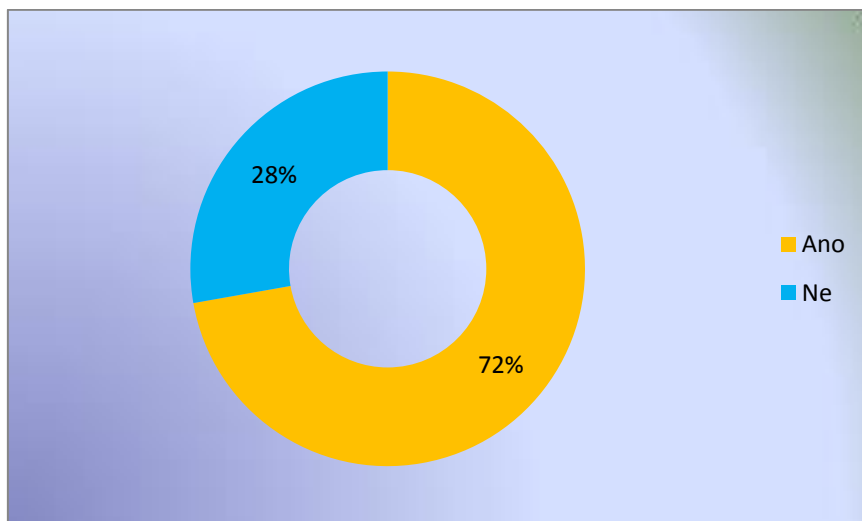
Zdroj: vlastní sběr dat

Z grafu vyplývá jednoznačný souhlas s návštěvou míst dark turismu. Pouhá 2% odpověděla, že není vhodné navštěvovat taková místa. Místa jsou spjatá s utrpením a smrtí a někteří se domnívají, že už by do nich nemělo být zasahováno a měli by mít svůj klid. Většina respondentů však označila, že místa by se měla účelně navštěvovat, aby sloužila jako stálá připomínka všeho co se na místech událo a jako ponaučení a vyvarování se dalším podobným událostem.

4.1.1.11. Otázka č. 11.

Když jste navštívil/a muzeum Osvětim, nacházelo se tam mnoho turistů?

Graf č. 11: Množství turistů při návštěvě Osvětimi

Zdroj: vlastní sběr dat

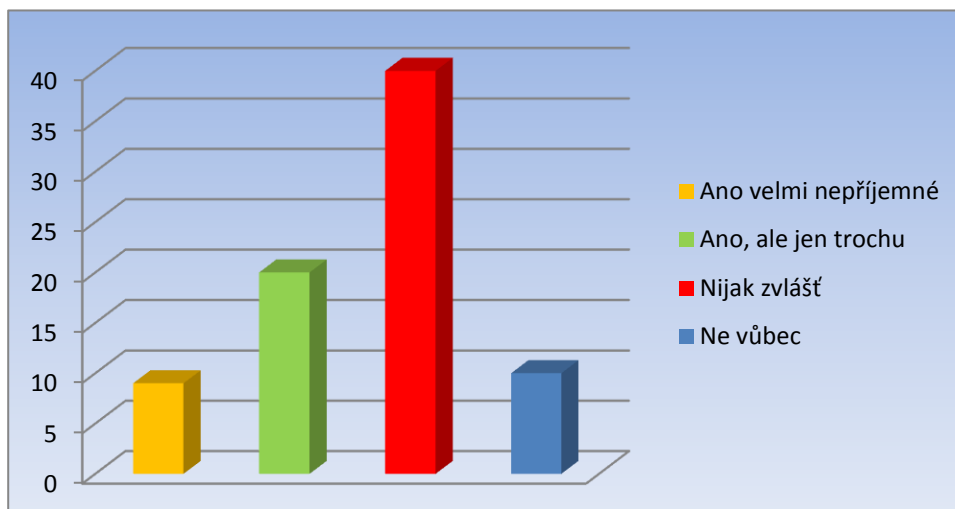
Z vyhodnocení položené otázky vyplývá, že při návštěvě většiny respondentů, přesně 72%, se v Osvětimi nacházelo velké množství turistů. Pouze 28% označilo, že při jejich návštěvě mnoho turistů v Osvětimi nebylo. Návštěvnost památky od jeho otevření stále stoupá[4] a památku navštěvují turisté z celého světa. Všechny tyto aspekty mají na muzeum Osvětim vliv. Osvětim je tedy lákadlem pro velké množství lidí.

4.1.1.12. Otázka č. 12.

Pokud jste v předchozí otázce zakroužkoval/a ano, uveďte, zda Vám bylo nepříjemné tolik turistů kolem na tomto místě plné tragédie?

V předchozí otázce přes 70% respondentů označilo odpověď ano, při jejich návštěvě se v Osvětimi nacházelo mnoho turistů. Památka Osvětim se stává postupem času památkou masového turismu, to je zřejmé ze stoupající návštěvnosti a rozšiřování nabídky od otevření muzea a proto se v Osvětimi nachází stále mnoho turistů. Přehlnutost turisty může být některým návštěvníkům i nepříjemné.

Graf č. 12: Obklopení turisty

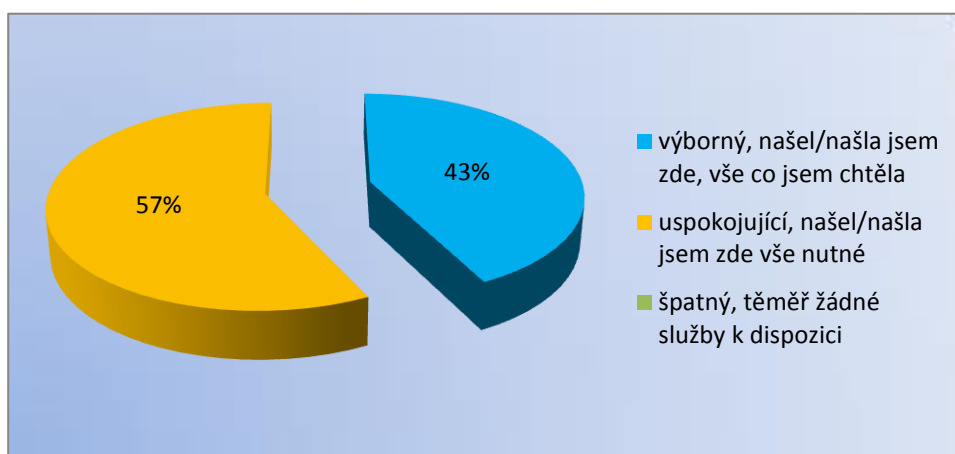
Zdroj: vlastní sběr dat

Respondenti nejčastěji označili odpověď 'nijak zvlášť', z toho vyplývá, že většině dotázaným nevadil nával turistů při jejich návštěvě. Někteří označili odpověď ano, ale pouze trochu. Nával turistů několika respondentům vadil a byl jim nepříjemný a některým nevadil vůbec. I Když je památka Osvětim cílem mnoha turistů téměř každý den, dotázaným přeplněnost turisty příliš nevadila

4.1.1.13. Otázka č. 13.

Jak hodnotíte rozsah služeb na tomto místě? (strava, prodej, ubytování)

Graf č. 13: Hodnocení rozsahu služeb

Zdroj: vlastní sběr dat

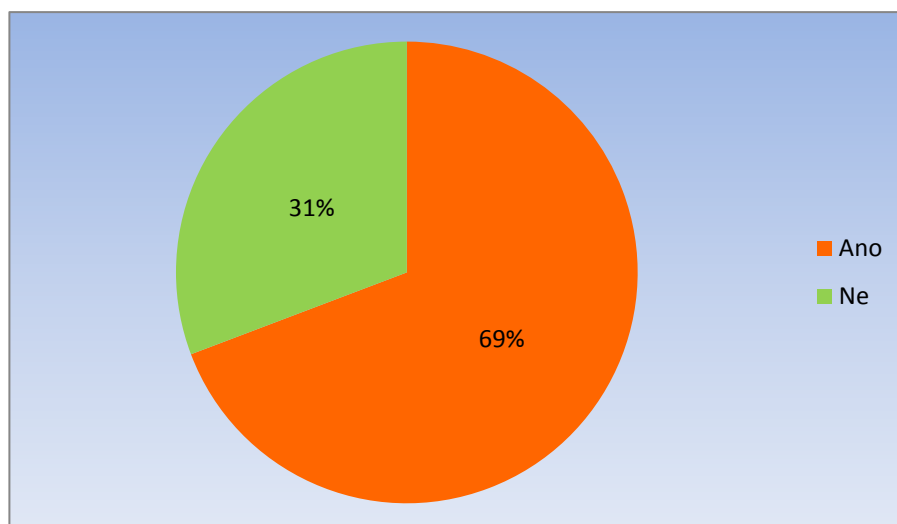
Muzeum Osvětim, je dnes velmi známou a navštěvovanou památkou. Rozsah služeb musí být proto odpovídající pro turisty. Většina respondentů přesně 57% zhodnotila rozsah služeb v Osvětimi a jako uspokojující. Dotázaní zde našli vše, co bylo nutné k jejich uspokojení. Dále 43% respondentů odpovědělo na rozsah služeb jako výborný. Žádný z respondentů nezaškrtl odpověď špatný, téměř žádné služby k dispozici. Tento výsledek znamená, že památka se opravdu přizpůsobuje turistům a nabízí mnoho služeb stravování, hotelů a ostatních služeb, které turisté potřebují.

4.1.1.14. Otázka č. 14.

Myslíte si, že je vhodné propagovat masově takovéto místo a zvyšovat jeho návštěvnost? U každého prosím doplňte důvod.

V předposlední, čtrnácté otázce byl respondentům poskytnut prostor k jejich názorům. Otázka byla jediná otevřená otázka a většina respondentů napsala mnoho zajímavých názorů na problematiku.

Graf č. 14: Propagace muzea Osvětim

Zdroj: vlastní sběr dat

Otázka se týkala masové propagace muzea Osvětim. Zda respondenti souhlasí s masovou propagací tohoto místa a svou odpověď měli dotázaní odůvodnit. Z grafu č. 14 je zřejmé, že většina dotazujících, přesně 69% odpovědělo ano, souhlasí s masovou propagací místa. Odůvodněním mnoha respondentů byla připomínka všeho zlého, aby se už nic podobného znovu nestalo a aby se na hrůzy, které se

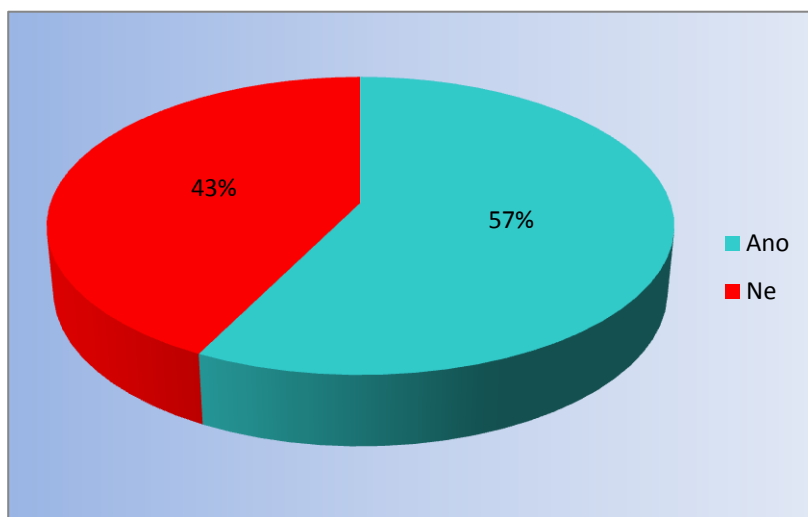
v táboře staly, nezapomnělo. Někteří uvedli, že místo by se mělo určitě propagovat, aby viděli, co se stalo předešlým generacím, ale rozhodně ne pro vydělávání zisku. Osvětim by měla sloužit hlavně jako připomínka, ale ne jako prostředek pro finanční zisk. Několik respondentů poznamenalo, že nám slouží i jako prostředek pro boj proti rasismu, protože kde je nejvíce vidět, kam až může rasismus dojít, než na takovém místě. Někteří uvádějí, že navštěvovat Osvětim je určitě vhodné a každý by ho měl alespoň jednou za život navštívit, ale jeho návštěvnost by se naopak měla regulovat. Respondenti také uvádí, že je určitě dobré zavítat do Osvětimi, protože z knih a z filmů člověk nevnímá tolik určité pocity, jako když je přímo na místě. Návštěva koncentračního tábora by i mohla být poučením a vyvarováním se dalším tragédiím, které může člověk způsobit. Podle respondentů by se ale také neměly do Osvětimi pořádat velké exkurze. Ať místo navštíví jen ti, kteří mají opravdu zájem samostatně a nepořádají se hromadné a masové exkurze. Názor několika respondentů je, že u tohoto místa by se návštěvnost měla zvyšovat, ale turisté by měli na místo cestovat za účelem informovanosti, ale ne zvědavosti. Někteří proto uvádí, že školní exkurze se nezdají vhodné. Pro některé respondenty se naopak školní exkurze zdají velmi vhodné, protože po studenty a mladé lidi je to zajímavější a poutavější než výklad ve škole a mnohem víc si odnesou zároveň i s pocity, které v bývalém koncentračním táboře mají. Další respondenti uvedli, že tato památka je důkazem hrozných věcí dějících za 2. světové války a měla by se rozhodně propagovat kvůli popíračům holokaustu.

Další respondenti, přesněji 39% označilo odpověď ne. Tato památka by se neměla masově propagovat a její návštěvnost se nemá zvyšovat. Je to podle některých dotázaných vážné místo a tak by se k němu mělo přistupovat. Všichni respondenti, kteří označili odpověď ne, nesouhlasí rozhodně s komercializací. Někteří respondenti nesouhlasí se stánky se suvenýry, přebytkem stánků s občerstvením, s prodejem různých surovin. Jeden respondent zmínil odpor k americkým turistům, kteří se s úsměvem fotí přímo před vchodem. Někteří respondenti byli nespokojeni s návštěvou, protože kolem nich bylo mnoho turistů, pořád vše fotili a oni si návštěvu nevychutnali. Respondenti označující odpověď ne, zvolili tak proto, že místo ztrácí svou autenticitu a muzeum Osvětim by se nemělo masově propagovat a jeho návštěvnost by se neměla zvyšovat, není to žádná atrakce a rozhodně by se neměli na úkor takového místa získávat peníze, uvádějí respondenti.

4.1.1.15. Otázka č. 15.

Navštívili by jste muzeum Osvětim znovu?

Graf číslo 15: Opakovaná návštěva muzea Osvětim

Zdroj: vlastní sběr dat

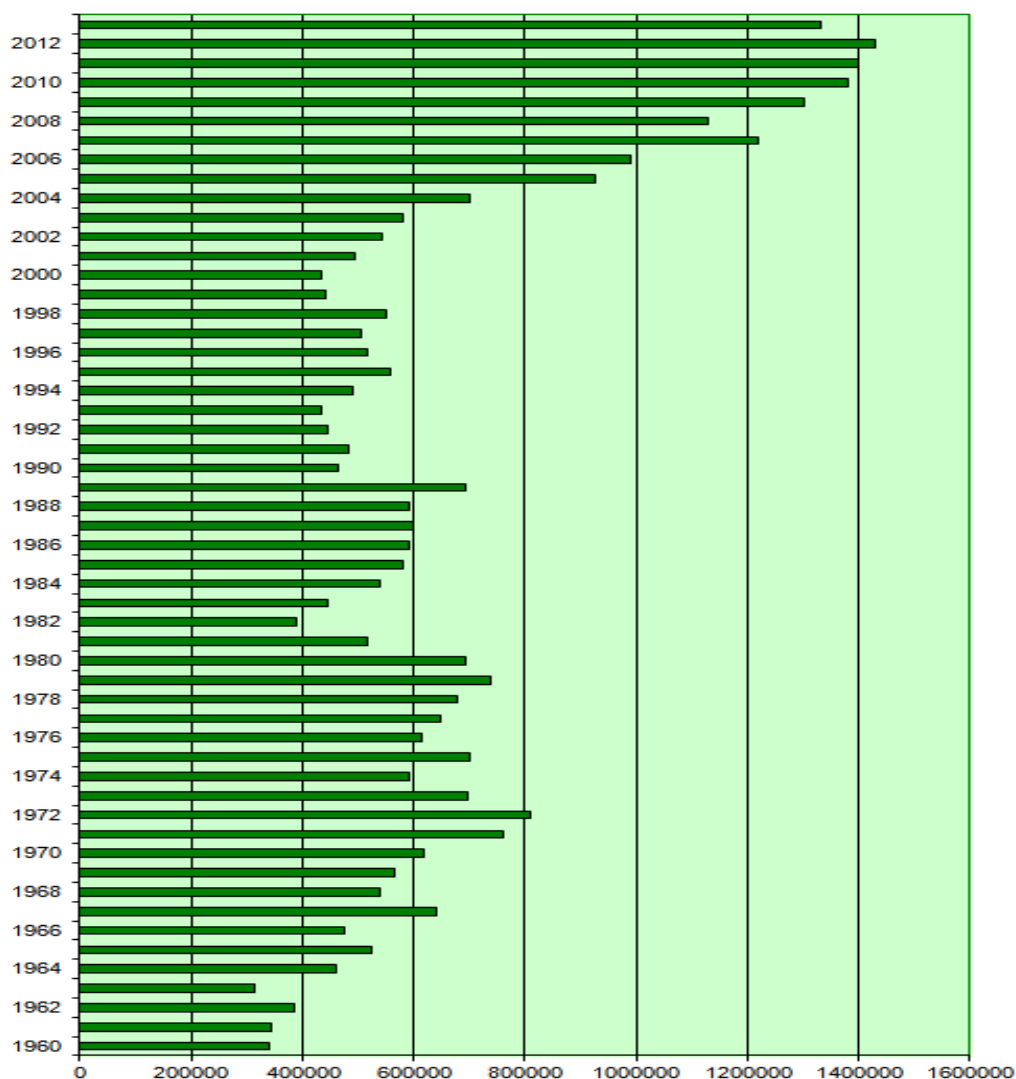
Muzeum Osvětim je památka, která turistům nemá přinášet pocity radosti, veselosti a další pozitivní pocity. Jedná se spíše o památku, která má sloužit pro informovanost o historii a také snad jako ponaučení pro další zlé věci, které může člověk vykonat. Přesto, že je to památka plná smutku a krutých činů, které se na místě staly, většina respondentů označila na otázku, zda by navštívili muzeum Osvětim znovu, odpověď ano, 57% respondentů by se do Osvětimi podívali znovu. Zbýlých 43% respondentů by muzeum Osvětim už znovu nenavštívilo.

4.2. Aktuálnost destinace Osvětim

4.2.1. Návštěvnost destinace Osvětim

Muzeum Osvětim je otevřeno od roku 1947, postupem času se stalo velmi oblíbenou památkou pro návštěvu turisty. Začala se sledovat jeho návštěvnost a dnes je jednou z nejnavštěvovanějších památek v Polsku.

Graf č. 16: Návštěvnost muzea Osvětim

Zdroj: [4] <http://auschwitz.org/en>

Návštěvnost muzea Osvětim se v posledních letech pohybuje kolem jednoho a půl milionu návštěvníků. Od roku 1960 návštěvnost velice vzrostla. V počátcích muzea Osvětim se návštěvnost pohybovala kolem třiceti tisíc návštěvníků ročně, později začala návštěvnost stoupat. V roce 1972 už návštěvnost byla přes osmdesát

návštěvníků ročně. Po roce 2000 započal velký rozmach v návštěvnosti a návštěvnost začala prudce stoupat. Muzeum Osvětim se drží stále na prvních příčkách památek dark turismu.

4.2.2. Nabídka destinace Osvětim

Muzeum Osvětim nabízí návštěvníkům velmi rozsáhlé informace. Muzeum Osvětim má své webové stránky, které jsou pro návštěvníka dle autorky přehledné. Webové stránky je možno číst v mnoha jazycích, například španělština, francouzština nebo korejština, nejvíce však informací získá potenciální návštěvník v polštině a v angličtině. Při prvním otevření webových stránek se zobrazí čtyři hlavní panely „Museum, History, Visiting, Education“ týkající se muzea a jeho založení a postupného rozšiřování, historie o koncentračním táboře, dále informace přímo pro návštěvníky o cenách, průvodcích, online rezervace a podobně a posledním odkazem jsou informace o vzdělávání. Pod těmito čtyřmi odkazy jsou uvedeny novinky týkající se muzea Osvětim. Po analyzování webových stránek autorkou, jsou dle autorky webové stránky velmi přehledné pro návštěvníka. Webové stránky lze využít také k získání informací o historii nebo na stránkách je k dispozici i databáze všech uvězněných nebo zabitých v bývalém koncentračním táboře.

Obrázek 8: Ukázka webových stránek destinace Osvětim

Zdroj: [4] auschwitz.org

Muzeum Osvětim nabízí spoustu dalších služeb, například centrum vzdělávání organizuje také jednodenní nebo dvoudenní studijní návštěvy do muzea Osvětim pro školní mládež. Cílem těchto návštěv je seznámit účastníky a rozšířit znalosti o historii druhé světové války, Osvětimi a holokaustu. Studijní návštěva vždy zahrnuje návštěvu celého komplexu Osvětimi s průvodcem a potom vybrané

vzdělávací kurzy jako workshopy, přednášky, prezentace. Každým rokem se v muzeu Osvětim pořádá mnoho přednášek a workshopů.

V muzeu Osvětim se nachází také knihovna, která nabízí přes 30 000 svazků a 2500 periodik, které se věnují historii druhé světové války, Třetí říši, okupaci a osudům uvězněných obětí v koncentračních táborech se zvláštním důrazem na Osvětim. K fondu knihovny patří také desítky map. Knihovna je určena k potřebám muzea, dále pro výzkumné pracovníky, historiky nejen z Polska, studenty, novináře a učitele. Zaměstnanci muzea si mohou knihy odnášet, ale ostatní mohou knihy využívat pouze knihovně.

Prohlídka muzea je možná individuálně nebo s průvodcem. Muzeum nabízí k dispozici průvodce a zároveň i doporučuje využít služeb průvodce, protože s výkladem průvodce je návštěva muzea zajímavější, efektivnější a poutavější. Pro skupinové návštěvy je využití služeb průvodce povinné. Díky průvodci je zajištěn efektivní pohyb po celém areálu muzea a získání úplných informací o muzeu, budovách, jejich historii a o výstavách. Průvodci nabízí své služby v mnoha jazycích, jsou to: chorvatský jazyk, český jazyk, anglický jazyk, francouzský jazyk, německý jazyk, hebrejský jazyk, maďarský jazyk, italský jazyk, japonský jazyk, norský jazyk, polský jazyk, ruský jazyk, srbský jazyk, slovenský jazyk, slovinský jazyk, španělský jazyk a švédský jazyk. Muzeum Osvětim nabízí opravdu široký výběr jazyků pro prohlídku s průvodcem. Ze zkušenosti autorky jsou průvodci velmi vzdělaní, ochotní a jejich způsob výkladu je velmi přiměřený k událostem, které se stali v Osvětimi. Informace poskytnuté při výkladu průvodce jsou velmi obsáhlé a podrobné.

4.3. Shrnutí

Celkové vyhodnocení dotazníkového šetření přineslo autorce mnoho poznatků. Účelem dotazníkového šetření bylo zjistit názory návštěvníků na komercializaci Osvětimi, zda jeho autenticita je stále silná a jak působí muzeum Osvětim na návštěvníky. Celkově z dotazníkového šetření vyplynulo, že respondenti cestovali do muzea Osvětim ze své vlastní iniciativy za účelem informovanosti a zájmu o historii. Důležité otázky v dotazníku se týkaly pocitů návštěvníků při návštěvě a působení okolí na návštěvníky. Pocity jsou na místě velmi hluboké a silné a

tak odpověděla i většina respondentů. V muzeu se nacházelo během návštěvy respondentů mnoho turistů a to bylo některým velice nepříjemné. Muzeum Osvětim je stále velmi autentické pietní místo, jak označilo mnoho respondentů, trpí však už přeplněností turisty. Někteří respondenti změny na pietním místě pocítovali a byly jim nepříjemné. Bylo kolem mnoho turistů, kteří stále fotografují, stánky nabízející suvenýry a občerstvení. Z těchto důvodů neměli respondenti z návštěvy takový prožitek. Většinové procento dotazovaných však mělo ze své návštěvy velmi silný zážitek a označili, že Osvětim je stále velmi autentické místo. Výsledkem dotazníkového šetření je také nesouhlas s prodejem suvenýrů v muzeu Osvětim. Muzeum Osvětim má sloužit pouze jako připomínka všeho zlého vykonaného člověkem a respondenti souhlasí s účelnou návštěvou, ale pouze jen k uctění památky a ponaučení pro budoucnost. V další části byla provedena analýza návštěvnosti a nabídky muzea Osvětim. Návštěvnost od otevření muzea prudce stoupla a stále během posledních let stoupá, proto se muzeum Osvětim snaží přizpůsobovat nabídku návštěvníkům. Nabízí průvodce v mnoha jazycích nebo vzdělávání pro školy z mnoha států světa. V Osvětimi najdou turisté služby, které je uspokojují a mají zde vše, co potřebují. Osvětim je tedy zasažena komercializací kdy roste počet stravovacích zařízení, hotelů a dalších služeb, které návštěvníci vyžadují k jejich uspokojení.

Závěry a doporučení

Dark turismus se stal velkým fenoménem v cestovním ruchu. Je to stále velmi studovaná vědní disciplína. Místa dark turismu jsou každým rokem navštěvována mnoha turisty. Destinace Osvětim je jednou z nejvýznamnějších památek dark turismu. Osvětim je místo, které navštíví každým rokem tisíce turistů. Návštěvnost destinace Osvětim opravdu stále stoupá a přesahuje již milion turistů ročně. Tomuto návalu se nabídka destinace Osvětim snaží přizpůsobovat a dochází ke komercializaci destinace. Při dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že přeplněnost turisty pociťovalo při návštěvě velké množství respondentů, ale nemělo to vliv na jejich prožitek z návštěvy a místo je pro ně stále velmi emocionální a autentické. Při hodnocení služeb byla zjištěna velká spokojenost. Osvětim se tedy přizpůsobuje svým návštěvníkům a rozšiřuje své služby pro větší množství návštěvníků. Menší procento respondentů bylo zklamáno z návštěvy Osvětimi, kdy všude byli obklopeni turisty, stánky nabízejících občerstvení a suvenýry. Znamená to, že postupně komercializaci pociťují návštěvníci a jsou tím ovlivněny pocity z jejich návštěvy. Autenticita místa je stále zachována, ale Osvětim je zkomercializována a její návštěvnost pořád velmi stoupá a někteří návštěvníci už pietní místo tak silně nevnímají, většina však ano.

Management destinace Osvětim by měla návštěvnost regulovat, aby byla zachována pieta místa. Nabídka destinace Osvětim se stále rozšiřuje, ale Osvětim je především místo plné tragédie a hrůzných událostí a ne místo určené pro získávání finančních prostředků. Osvětim by neměla být lákadlem pro mnoho podnikatelů v cestovním ruchu. Nabídka Osvětimi by měla být optimální k její únosnosti a k zachování autenticity místa.

Seznam zdrojů

1. 9/11 Memorial.[online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <https://www.911memorial.org/memorial>
2. Anne Frank. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.annefrank.org/en/>
3. Arlington national cemetery. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.arlingtoncemetery.mil>
4. AUSCHWITZ-BIRKENAU MEMORIAL AND MUSEUM. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://auschwitz.org/en/>
5. *Dark tourism* [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://dark-tourism.org.uk/research>
6. Dark Tourism - temné cestování na místa katastrof a neštěstí. *Cestovatel.cz*. [online]. [cit. 2015-01-28] Dostupné z: <http://www.cestovatel.cz/clanky/dark-tourism-temne-cestovani-na-mista-katastrof-a-nestesti/>
7. DWORKOVÁ, Deboráh a Robert Jan VAN PELT. Osvětím: 1270 až současnost. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-7203-751-X
8. Hiroshima Peace Site. [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: http://www.pcf.city.hiroshima.jp/virtual/VirtualMuseum_e/frame/vist_fr1-2.html
9. Historical timeline. Bran Castle. [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://www.bran-castle.com/history.html>
10. History. Pearl Harbor. [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <https://www.pearlharboroahu.com/pearlharborhistory.htm>
11. Hrad Bran, Rumunsko. *Temná turistika*. [online]. [cit. 2015-01-27] Dostupné z: <http://temna-turistika.webnode.cz/vyznamna-mista-ve-svete/hrad-bran-rumunsko/>
12. KAZIMIERZ, Smolen. *Auschwitz: Průvodce po muzeu*. Krajowa agencja wydawnicza, 1976.

13. Koncentrační tábor Osvětim-Auschwitz. [online]. [cit. 2015-03-10].
Dostupné z: <http://www.osvetim-auschwitz.estranky.cz>
14. Koncentrační tábor Osvětim. Turistika.cz [online]. [cit. 2015-02-06].
Dostupné z: <http://www.turistika.cz/fotogalerie/44234/-koncentracni-tabor-osvetim>
15. KOSMAN, Marceli. Dějiny Polska. Praha : Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1842-5
16. KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha 7: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4603-6.s.
17. LEE, C., Bendle, L. J., Yoon, Y., Kim, M. *Thanatourism or peace tourism: perceived value at a North Korean resort from an indigenous perspective*. International Journal of tourism Research, 2012.
18. LENNON, John a Foley MALCOLM. *Dark tourism: The attraction of Death and Disaster*. New York: Cengage Learning EMEA, 2000. ISBN 08-264-5064-4.
19. London Dungeon, Velká Británie. *Temná turistika*. [online]. [cit. 2015-02-05]
Dostupné z: <http://temna-turistika.webnode.cz/vyznamna-mista-ve-svete/london-dungeon-velka-britanie/>
20. Osvětim. Holocaust [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www2.holocaust.cz/cz2/history/camps/auschwitz>
21. Poland History. *StayPoland* [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.staypoland.com/polska_historie.html
22. SHARPLEY, Richard a Philip STONE. *The Darker Side of Travel: The Theory and Practice of Dark Tourism*. NY, Bristol, Ontario: Channel View Publications, 2009. ISBN 978-1-84541-114-5.
23. STONE, P. R. A dark tourism spectrum: Towards a typology of death and macabre related tourist sites attractions and exhibitions. *Tourism*, 2006, vol. 54, no. 2. 145-160

24. STONE, P. R. *Death, Dying, and Dark tourism in Contemporary Society. A theoretical and Empirical Analysis*. School of Sport, Tourism and The Outdoors University of central Lancashire, 2010.
25. Stream.cz [online]. [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavedny/10004791-den-osvobozeni-koncentracniho-tabora-osvetim-27-leden>
26. The Killing Fields museum of Cambodia. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.killingfieldsmuseum.com>
27. Vražedná pole v Kambodži. *Temná turistika* [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://temna-turistika.webnode.cz/vyznamna-mista-ve-svete/vrazedna-pole-kambodze/>
28. What is the london dungeon? The London Dungeon [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://www.thedungeons.com/london/en/explore-the-dungeon/what-is-the-london-dungeon.aspx>
29. Winter, C. *Battlefield visitor motivations: explorations in the Great War town of Ieper, Belgium*. International Journal of tourism research, 2011.

Seznam grafů

1. Graf č. 1: Pohlaví	26
2. Graf č. 2: Věk	26
3. Graf č. 3: Způsob cesty do muzea Osvětim	27
4. Graf č. 4: Důvody návštěvy	28
5. Graf č. 5: První nebo několikátá návštěva poválečné památky	29
6. Graf č. 6: Pocity při návštěvě Osvětimi	30
7. Graf č. 7: Prostředí místa	31
8. Graf č. 8: Prodej suvenýru v muzeu Osvětim	32
9. Graf č. 9: Zakoupení suvenýru v muzeu Osvětim	33
10. Graf č. 10: Souhlas a nesouhlas s účelnou návštěvou pietních míst	34
11. Graf č. 11: Množství turistů při návštěvě Osvětimi	35
12. Graf č. 12: Obklopení turisty	36
13. Graf č. 13: Hodnocení rozsahu služeb	36
14. Graf č. 14: Propagace muzea Osvětim	37
15. Graf č. 15: Opakovaná návštěva muzea Osvětim	39
16. Graf č. 16: Návštěvnost muzea Osvětim	38

Seznam obrázků

1. Obrázek 1: Pohlednice, Osvětim kolem roku 1905	13
2. Obrázek 2: Německý východ, rok 1400, Osvětismké	15
3. Obrázek 3: Německý východ, rok 1700, Polsko podléhalo cizím vlivům	16
4. Obrázek 4: Osvětimské hlavní náměstí, rok 1910	19
5. Obrázek 5: Osvětim I	22
6. Obrázek 6: plánec Osvětim I a Osvětim II	22
7. Obrázek 7: Hrubé stavy deportovaných	23

Seznam schémat

1. Schéma č. 1: Motivace účasti na temném cestovním ruchu	4
2. Schéma č. 2: Cíle temného cestovního ruchu	6

Seznam příloh

1. Dotazník

52

Dotazník pro veřejnost

Autor: Markéta Býmová
Univerzita Hradec Králové

Koncentrační tábor a Muzeum Osvětim

Dobrý den, jsem v posledním ročníku bakalářského studia a píšu bakalářskou práci na téma Muzeum Osvětim. Prosím Vás velmi o pomoc a to vyplněním tohoto dotazníku. Dotazníky jsou zcela anonymní. Prosím Vás o úplnou upřímnost. Zakroužkujte vždy jednu odpověď.

Děkuji za vyplnění

1. Identifikace

Žena Muž

Věk

15-20 21-30 31-40 41-50 51-60 61-více

2. Navštívili jste někdy bývalý koncentrační tábor Osvětim?

Ano Ne

3. Jak jste do muzea Osvětim cestovali?

- Sami nebo s rodinou z vlastní iniciativy
- S cestovní kanceláří
- Se školou, bylo to povinné
- Se školou dobrovolně
- Jiné.....

4. Co Vás vedlo k této návštěvě?

- zvědavost
- zájem o problematiku (holocaust apod.)
- v rámci školního výletu
- zemřel zde/byl zde vězněn někdo z rodiny nebo známý
- jiné.....

5. Byla to Vaše první návštěva poválečné památky? Pokud ne uveďte prosím místa, která jste ještě navštívil/a například jiný koncentrační tábor, Lidice apod...

Ano

- Ne – další
místa:.....

6. Jaké pocity jste měl/a při návštěvě Osvětimi?

- Velká úzkost, lítost
- Rozčilení (jak se toto mohlo stát)
- Zděšení
- Žádné pocity (nezájem)
- Jiné.....

7. Jak na Vás působilo prostředí tohoto místa?

- Velmi silné místo, duch tohoto místa je pořád velmi silný
- Místo už velmi ztrácí svého ducha vlivem velkého návalu turistů a vlivem komercializace (zobchodňování – mnoho podnikatelů v cestovním ruchu, hotelů, nabízených služeb cestovního ruchu)

8. Souhlasíte s prodejem suvenýrů na tomto místě?

- Ano
- Ne

9. Zakoupili jste si zde nějaký suvenýr, pokud ano jaký to byl?

- Ano.....
- Ne

10. Myslíte, že je vhodné účelně navštěvovat tyto místa a to místa tragédie a velkého neštěstí?

- Ano
- Ne

11. Když jste navštívil/a Osvětim nacházelo se tam mnoho turistů?

- Ano
- Ne

12. Pokud jste v předchozí otázce zakroužkoval/a ano, uveďte, zda Vám bylo nepříjemné tolik turistů kolem na tomto místě plné tragédie?

- Ano velmi
- Ano, ale jen trochu
- Nijak zvlášť

Ne vůbec

13. Jak hodnotíte rozsah služeb na tomto místě? (strava, prodej, ubytování)

Výborný, našel/našla jsem zde, vše co jsem chtěl/a

Uspokojující, našel/našla jsem zde vše nutné

Špatný, téměř žádné služby k dispozici

14. Myslíte si, že je vhodné propagovat masově takovéto místo a zvyšovat jeho návštěvnost? U každého prosím doplňte důvod.

Ano – Proč?.....

Ne – Proč?.....

15. Navštívili by jste muzeum Osvětim znovu?

Ano

Ne